

40 Yıl Sonra Nurettin Topçu

“Nurettin Topçu Bugün Bize Ne Söyler?”



**TÜRKİYE
YAZARLAR BİRLİĞİ**

Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları - 65
Toplantı Metinleri -16
ISBN: 978-975-7382-90-4
Ankara, Haziran 2016

40 Yıl Sonra Nurettin Topçu Bilgi Şöleni Tertip Heyeti

D. Mehmet Doğan
Hicabi Kırlangıç, Prof. Dr.
İbrahim Ulvi Yavuz
Ferhat Koç
Ahmet Fatih Gökdađ
Muhsin Mete
Mahmut Bıyıklı
Hüseyin Akın
Şakir Kurtulmuş
Cahit Çollak

İlim Heyeti

Musa Kâzım Arıcan, Prof. Dr.
Mustafa Orçan, Prof. Dr.
İsmail Kara, Prof. Dr.
Mustafa Kara, Prof. Dr.
Recep Şentürk, Prof. Dr.
M. Fatih Birgül, Doç. Dr.

Akademik Sekreteryâ

Muhammed Enes Kala, Yrd. Doç. Dr.
Bahattin Cizreli, Arş. Gör.
Mustafa Kemal Sağlam, Arş. Gör.
Nurseli Gamze Korkmaz, Arş. Gör.

Son okuma ve tashih

Dilara Coşkun

Faaliyet Asistanı

Merve Aksakal

Tasarım: mtr tanıtım görsel hizmetler

Baskı: Özel Ofset

Nurettin Topçu İslamcılığı

Ercan Yıldırım

Araştırmacı - yazar

Türkiye’de İslamcılık düşüncesi Cumhuriyet döneminde çok farklı fikir adamlarının etkisiyle Osmanlı İslamcılığından farklı karakterde seyretti. Necip Fazıl Cumhuriyet İslamcılığının dili, söylemi, aktivist niteliğinin oluşup gelişmesinde en belirleyici isim oldu. İslamcılık bilhassa 27 Mayıs sonrasında, milliyetçi – muhafazakâr çevrelerden kendini soyutlaması, Mısır ve Pakistan eksenli yönelimlerle yakınlık göstermesi, dünya sisteminin merkez ülkelerinin bilhassa ABD’nin geliştirdiği paradigmaya yakın durması, 70’lerden itibaren çok farklı fraksiyonlara bölünmesi, zaman zaman ana akım kanalların sinerek yeni fakat köksüz kolların etkinlik göstermesiyle belirleyici oldu. İslamcılığın ana besin merkezleri olan tarikat ve cemaat yapıları bu dönemde geleneksel kimliğinden mecburen soyutlanırken, 27 Mayıs sonrasında etkinliği artan tercümelemlerin dil ve söylemleri büyük oranda benimsenmeye başladı. İslamcılığın “devlet dışı” etkinlik sahası 70’lere giderken değişmeye başladı, “kamusal alan” da artık İslamcılarda varlık gösterir hale geldi.

Türk Düşüncesinin Parçalanması

İslam’ın genetiğinde din ile devlet arasında dolaylı ilişki kurulmasını engelleyen sınırlar vardır. Halifeler döneminden Osmanlı’ya kadar dinî yapılar üzerinde devletin örtük ya da açık etkileri, denetimi, yönlendirmesi olagelmıştır. Aynı şekilde Cumhuriyet idaresi de dinî yönelimleri kontrol altında tutma prensibini benimser. İslamcılık düşüncesinin 27 Mayıs sonrasında sadece milliyetçi – muhafazakâr cemahtan değil aynı zamandan devlet söyleminden uzaklaşan, ona “cahili düzen” fikri üzerinden karşı çıkan tarafı, dünya sistemi vasıtasıyla da devlet eliyle körüklenmiş, İslamcılar “marjinalleşmeye” itilmiştir.

1969’da Milli Nizam Partisi’nin kurulması İslamcılığın bir yanı sıra “devlete talip” öte tarafıyla rejime muhalif olduğunu göstermesi açısından önemli bir yönelim oldu. MNP ve Milli Görüş hareketinin “devletten beslenen”, “rejimin partisi” vasfı kadar, “rejime düşman” olanları bünyesinde topladığı iddialarıyla karşı karşıya kalması Türkiye’de İslamcılığın yöntem ve paradigma olarak “kararsız” ve yetersiz kalmasıyla ilgilidir. Yalta ve Bretton – Woods ile 1946 sonrasındaki düzen; Tek Parti uygulamalarının gevşetilir büyük oranda yok edilmesi Türkiye’deki dini muhalefet alanını genişletmiş, tezlerini kuvvetlendirmişti. 27 Mayıs bu geniş cepheyi, Osmanlı köklerinden uzaklaştırıp, sömürge idaresi altında yaşayan kimliklerin ürettiği yeni söylemlere açtığı için dini muhalefet cephesi yerini, Mevdudi ve Seyyid Kutup’un ağırlıklı olarak referans gösterildiği, devrimci, ihtilalci, İslami programcı, özetle İslam Devleti temelli anlayışı büyüttü.

Mustafa Kemal'in ölümünden, 27 Mayıs'a kadarki dönem 70'lerde netleşen İslamcılığın adeta ana rahmine düştüğü zaman dilimi oldu. Sonraları tarikat ve cemaatlerdeki ayrılmalar, nurculuk, Süleymanlık gibi yeni cemaatlerin oluşması, milliyetçi ve muhafazakârların bile kendi içinde 70'lere kadar farklı fraksiyonlara bölünmesi, 22 yılda yaşanan tartışmalarla gerçekleşti. Milliyetçiliğin geleceğinde önemli tesiri olan Turancılık davası bu yıllarda görüldü. Bu 22 yıl aynı zamanda sosyalizmin de Türkiye'nin düşünce gündemine girdiği dönem olurken, sosyalizm 27 Mayıs sonrasında siyasi olarak Türkiye İşçi Partisi vasıtasıyla Meclis'te temsil edildi. İslamcılık, Milliyetçilik hatta siyasi tez ve oluşumlar açısından zayıf olan muhafazakârlık gibi sosyalizmler de, 60'ların ortasından itibaren şiddeti de yol olarak gören pek çok fraksiyona bölündü. Türkiye'de fikir akımları, 70'lere geldiklerinde öyle dallanıp budaklanmışlardı ki, birbirine benzemeyen onlarca grup birbirlerini hain olarak itham edecek kadar ayrılmışlardı.

Soğuk Savaş'ın etkisi, kapitalizm ve komünizmin çarpışması Türkiye'de çok sıcak yaşandığından, ideolojiler hatta tarikat ve cemaat yapılanmaları bile kolay ve kestirmeden olanı tercih etme metodunu benimseyerek, "acilen iktidar" söylemleri geliştirildi. Siyasî olanı öne çeken devrimci, ihtilalci, tepeden yönlendirmeci usuller arasında ahlak, maneviyat, ruh, irade gibi kavramlar arka planda kaldı. Ne derece kapitalizm düşmanı bile olsalar komünistler, sosyalistler, milliyetçiler, muhafazakârlar ve İslamcılar "medeniyet" söylemi eşliğinde Batı değerleriyle tekniği ayırmayı, tekniği alarak modernleşmeyi ilke olarak kabul ettiklerini gösterdiler. "Kalkınma", sanayi, çağ atlama, Büyük Türkiye gibi sloganlar eşliğinde İslamcılar, İslam medeniyeti fikrini batı tekniğiyle gerçekleştirme görüşüne iyiden iyiye ideolojik boyutta kabullendi. Sloganik ve içeriksiz bir Batı karşıtlığı küfür söylemi, İslamcılar ne sistem karşısında muhalif konuma oturtuyor ne de kamuda teslimiyeti ve millet nezdinde kabul edilirliliği sağlıyordu.

Cumhuriyet Döneminin Özgün Felsefecisi

Nurettin Topçu Türk düşüncesinin, ideolojilerin Mustafa Kemal sonrasında ortaya çıkan dönemde Hareket Dergisini çıkarıp farklı bir tarzı, söylemi, dili ve hassasiyeti dile getirmiştir. Topçu, 27 Mayıs öncesi dinî muhalefetin en önemli temsilcilerinden biridir. O, bu anlamda hiçbir ideolojinin içinde bulunmamıştır. İslamcılığı ise 27 Mayıs öncesi dinî muhalefetin farklı keşişim noktalarıyla irtibatlıdır.

Klasik manada ne Osmanlı ne de Cumhuriyet İslamcılığının temsilcisidir.

Ne milliyetçi, ne muhafazakâr ne de sosyalisttir; bu ideolojilerin temel görüşlerini, fikri plandaki tezlerini barındıran hassasiyetleri bünyesinde belirginleştirmiş, en başta felsefeci kimliğiyle öne çıkan bir düşünce adamıdır. Topçu, belki ideolojilerin karakteristiğine girmediği için ayrıksı gibi dursa da esasında Anadoluçuluk görüşünün önemli "taşıyıcılarından" biri olurken asla klasik bir Anadoluçu da olmamıştır. Anadoluçuluk onun hassasiyetini kaldıracak, "yenileyici", "reformist" tavırlarını taşıyacak, ideolojik taraflarını kuvvetlendirecek zemine, genişliğe, kabul edilebilirliğe sahip değildir.

Topçu'nun devlet, millet, eğitim, ahlak konularındaki fikirleri, aktüel siyasî oluşumların, kapitalist dünya sistemi ve ABD merkezli kültürün ötesindedir.

İslamcı ama siyasî İslam karşıtı, milliyetçi ama Turancılık karşıtı, muhafazakâr ama fetihçi, Anadoluçu ama Efgani ve Abdud referanslıdır. Onun Orhan Okay'a yazdığı bir mektuptaki ifadeleri kendine özgünlüğünü açıkça gösterir: *"Âlemşümül merhamet duygusunda din ile milliyetin nasıl kucaklaştığını da yakından tanıyorsun. Görüyorsun ki âlemde hakikat birdir. Dinsiz milliyetçi bir hoyrat, milliyetten uzaklaşan dinci bir sahtekârdır. Turancılar gibi bizim İslamcıların da sefaleti bundandır. Hiçbirisi Allah'ı bilmiyor. Millet çocuklarının sefaletine, bütün ruhunun merhametiyle uzanmayan insanda iman olur mu? (...) Varlıkların üstündeki perde kaldırılınca görülüyor ki Allah'tan başka bir şey yok. Vahdet –i vücütçulara kızma, softalara uyup da onları mantıkla tenkide kalma."* (Okay, 2015, 104)

1939 Yılı ve Hareket Dergisi

Mustafa Kemal vefat ettikten sonra, İnönü iktidarıyla beraber 150'likler affedildi, muhalif olup içerde göz hapsinde tutulanlar yavaş yavaş siyasete dahil edildi, bir yıl sonra II. Cihan Harbi ile dünyada dengeler değişmeye, Türkiye farklı paktlar arasında kendine yer aramaya başladı. Böyle bir ortamda 1939 yılında Nurettin Topçu Hareket Dergisini yayımladı. Dönem İslam'ın hala yasaklı olduğu yıllardır. İşte Topçu Hareket'in ilk sayısının ilk yazısında dönemin işaret fişeğini gösterecek bir dil kullanır. *"Rönesans Hareketleri"* yazısında Topçu, Mustafa Kemal sonrası şartlarda, Türkiye'nin yeni bir dönemin kapısını açması gerektiğini esasında Rönesans kavramıyla da ifade eder. Sonraki yıllarda özellikle de savaş sonrasında sistemin başına ABD'nin geçmesi ve Amerikan kültürü nedeniyle eleştirdiği demokrasiyi Topçu, bu ilk yazıda farklı yönlerden ele alarak, demokrasiyi bir düşünce ve ideal yaşam biçimi, hayat tarzı gibi düşünmekten ziyade yöntem olarak görür. Tek Parti karşısında olmak, demokrasiyi öne çekmekle ilgilidir, onun demokrasiyi mürebbi ve ruhi kıymet biçiminde yorumlaması, Meclisi "Kâbe" diye anması bundandır. Aynı şekilde bu ilk yazıda Topçu İslam kelimesini kullanmamaya özen göstererek, kurtuluşu, tekliflerini, milli yapıyı "Türk Milliyetçiliği" üstkavramı etrafında açıklar. (Topçu, 1939, 5) Türk Milliyetçiliği esasında İslam'da Rönesans'ı ifade etmek için kullanılır. Bu erken dönem yazılarında Topçu, İslam'ı başka kavramlarla ifade etmeyi, meramını bilhassa Hareket felsefesi üzerinden dile getirmeyi tercih eder. Derginin ikinci sayısında Hareket'i din olarak adlandıran Topçu, örtük dil kullanmak mecburiyetinde kalır. (Topçu, 1939a, 51)

Hareket'in ilk sayılarından itibaren gerek Topçu, gerek başka yazarlar Milliyet, Türklük üzerine yazılar yazar. Derginin üçüncü sayısındaki *"Bizde Milliyet Hareketleri"* gibi yazılarla Topçu, ikinci sayıdaki Fikret Arık imzalı *"Cermen Ruhu"* ve *"Hukuk Fikri"* türünden yazılarla dönemin ruhuna bağlı olarak millet, devlet, ruh, irade, milliyet kavramlarını ele alır.

Dönemin faşist siyasal kültürü, Türkiye'de Tek Parti idaresi elbette Türk, Milliyet kavramlarının, içtimai hayat ve ülkü birlikteliğinin tartışılmasını getirir. Topçu, II. Dünya Savaşı'na giden süreçte çıkardığı Hareket'te, sonraki yıllarda Turancılık davasıyla sonuçlanan milliyetçilik akımının güçlenmesinde kalem oynatmıştır.

Evine Akif, Hüseyin Avni Ulaş ve Hitler'in fotoğraflarını asan Topçu'nun, o dönem kamuoyu oluşturmak isteyen Almanlarla ilişkiye geçip geçmediği bilinmez ama devlet idaresinden millet tanımına kadar belirgin bir farklılık oluşturan fikirleri dikkati çeker. Muhalif seslere,

üstelik Birinci Meclis'in aktif isimleri Hüseyin Avni Ulaş gibilerine yakınlığı bilinen Hareket'e CHP'nin nasıl tahammül gösterdiği ayrı bir sorudur. CHP'lilere yakınlığı Topçu'nun çok daha ilerisinde olan Necip Fazıl, Büyük Doğu'yu ancak 1943 yılında yayımlayabilmiştir. II. Dünya Savaşı'nın tarafları arasında bir tercihte bulunamayan CHP yönetiminin, bu süreçte Hareket'in varlığını desteklemesi de muhtemeldir. Onun ruh, milliyetçilik başlığı altında maneviyatçılık, İslam tarihi vurguları, Tek Parti idaresinin II. Dünya Harbi sonrasında 1947'den itibaren başlatacağı "dini açılımların" öncülerindedir. Disiplin, itaat kavramları üzerinden aile, birey, cemiyet ve devlet anlayışı yine konjonktüre uyarken, dini kesimin mobilize edilmesinde kuşkusuz Hareket etkili olmuştur. Topçu fikirlerinden yıllar geçse de, dünya sisteminin dili, vizyonu, kavramları yenilense de vazgeçmemiştir.

II. Cihan Harbi'nden sonra dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kapitalist iktisadî ve siyasî kültür gelişir. Topçu, kapitalizmle birlikte Amerikancılığın siyasî ve kültürel yapısına her zaman muhalif olmayı sürdürdü. O en başta "anticiliği" önde bir felsefecidir. Antikapitalisttir... anti-konformist, anti-tüketimci, anti-popüler kültürçü, anti-amerikancı, anti-komünist, anti-siyonist, anti-turancı, Yahudi ve mason karşıtı, teknik ve makine medeniyetine muhalif, ruhsuz ve iradesiz kalkınmacılığı reddeden, parti siyasetçiliğinden, kamplaşmadan nefret eden, din ile milliyeti-vatani-toprağı ayırmak isteyen İslamcılığa karşı bir düşündürüdür. Allahsız Kazanç kavramını erkenden İslamcılar/dindarlar üzerinden yükselten, kaba dindarlığa, şekilcilığe muhaliftir. Zamanın ruhunu kavradığı için Topçu, entelektüel sezgileri yüksek bir felsefecidir.

Kişiliği gibi Fikriyatı da Özgün

Nurettin Topçu kendine has bir kişiliktir; yalnızdır, onca talebesine, cemiyetçiliğine, hareket adamlığı tecrübesine rağmen kalabalıklar içinde yalnızdır. Sık sık babasının memleketi Erzurum'a değil, annesinin memleketi Eğin'e gider, çağlayanlara, akarsulara saatlerce bakar. Düşüncesinin merkezinde doğa vardır. Öyle ki varlığı temaşa etmeyi, siyasetin de fikriyatın da, büyük devlet adamlığının da şartı olarak görür. Necip Fazıl kendisinin bu aşırı doğa tutkusunu, itikadiolarak biraz menfi biçimde yorumlamış olsa da tabiat onda Allah'ın birliğinin, varlığın Allah ile olan bütünlüğünün, vahdet-i vücud anlayışının, ruhun, ahlakın, iradenin ve hareketin başlatıcısı konumundadır.

Cumhuriyet karşıtı olmasına rağmen fötr şapka giyer, bıyık bırakmaz, kravat takar. Dakiktir, randevu verdiği kişinin erken gelmesinden de hoşlanmaz; kendisi bir yere erken gittiyse, etrafta biraz dolanır, vakti doldurmayı seçer. Fikriyatının merkezindeki ahlakına davranışlarıyla da uyar; bu nedenle Topçu sahici düşünce adamlarındandır. Titiz, adabı muaşerete riayet eden, insanlara karşı mesafesini koruyan kendine has bir karakteri vardır; haliyle zorlu biridir. Öğretmenliğe düşkündür, talebeyi sever, ek görevler çıktığında bunlardan para almak istemez. Ders verdiği sırada talebelere küser, pencereden dışarı bakıp kendi kendine konuşmuş. (Kafadar, 2008)

Nurettin Topçu Cumhuriyetin yurtdışına Fransa'ya gönderdiği talebeler arasında, Sorbon'da eğitim görmüş, felsefe doktorasını vermiş ve ilk kez Türk bayrağını üniversitede dalgalandırmış, bu sebeple Halide Edip'i de ağlatmış bir isimdir. Yurtdışında felsefe okuyan Necip Fazıl gibi, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçen neslin bir kısmı kendisini Kemalizm'in

konforu içinde bulurken, düşünce ve sanatta derinleşen başka kesimi ise “mistik” karakterde bulunur. Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Kutsi Tecer, Necip Fazıl gibi Nurettin Topçu da mistiktir. (Okay, 2014, 41)

Vahdet –i Vücudu benimser fakat öte taraftan da tasavvufun bilhassa aktif tarikatlar kısmına sert eleştiriler yönelir, İslamcılığı biraz da buradan gelir; Müslümanların batı karşısındaki geri kalışının nedenini Yavuz Sultan Selim bilhassa Kanuni sonrasındaki süreçte görür. Müslümanları yanlış dini anlayışları, tasavvufu sorunlu yorumlamaları nedeniyle eleştirir. Topçu, Meşrutiyet İslamcılığı gibi kaynaklara dönüşü, Asr-ı Saadet’i talep edenlerden değildir.

Tarihselliği reddettiği gibi böyle bir radikalizmi de kabul etmez. Fakat radikal olmadığı kadar ilk kaynakların yorumlarını, Türklerin inşa ettiği süreci önemseydiği için daha fundamentalist bakış açısına sahiptir.

Nurettin Topçu’nun İslamcılığı, İslam yorumu, fikirlerinin merkezini yine aynı dönemdeki Necip Fazıl gibi “ilk kaynakların Türk yorumlarına” dayanır.

Reformculuğu, aydınlanmacılığı Batıdaki Rönesans ve Reforma öykünen tarzdadır, İslam’da değil ama İslam düşüncesinde reform talebini her daim dile getirir. İslamcılığın Meşrutiyet dönemi tezlerini büyük oranda tekrarladığı halde, Cumhuriyet sonrasında başka şekilde belirginleşen aktüel durumdan kaçır; kaçmak bir yana *İslam’ı Sömüren Siyaset* türü yazılarla siyasal yönelimli İslamcılığı, ilahiyatçıları, din adamlarını, tarikatlardaki yanlış uygulamaları da reddeder, düşmanlık eder. Reformculuğu, ihyacılığı döneminin İslamcılarından farklı olarak moderniteyle ya da kapitalizmle bağdaşacak, oradan temel ilkeleri ve teknolojiyi devşirecek türden değil ilk kaynakların Anadolu’daki yorumlarına, İslam’ı ve Anadolu’yu kuran ruha, ideale dönüş şeklindedir.

İslamcılığı romantik olduğu kadar idealisttir. Ruhî uyanış, irade ortaya koyma kavramları üzerinden bir zihniyet değişimini öngörür; tüm Müslümanların bir örnek şekilde bu idealin peşinden gitmesini bekler. Ütopik değil ama idealizmi kuvvetli bir romantiktir. Anadoluçuluğunun getirdiği tezleri İslamcı yaklaşımla birleştirerek büyük liderlerin, ruh cephesinin önderlerinin, Hallaçların, Alparslanların karması geniş bir entelektüel alt yapı kurgular. *Yarıncı Türkiye’de* yazdığı gibi “Davamız hayata uymak değil, hayatımızı Hakk’a uydurmaktır” inancından vazgeçmez. Aynı üslubu ve söylemi 27 Mayıs sonrasındaki İslamcılarının, hatta Bosna’da Aliya’nın *İslam Deklarasyonu*’nda “*Müslüman dünyayı değiştirmeli yoksa kendisi değişir*” şeklinde ifade ettiğini düşünürsek, ayrışmanın usulde olduğu kanaat getirebiliriz.

27 Mayıs sonrasında İslamcılar, görece daha bağımsız bir kimliğe kavuştuktan, milliyetçi–muhafazakâr cepheden ayrıldıktan sonra yeni bir inşa için tercüme hareketlerinin dilini tercih etmişlerdi; aynı kaygıları yeniden inşa ve ihyayı, İslam’ın hayatın tümüne yayılması fikrini Topçu’da savunduğu halde İslamcılardan yöntem, tespit ve reçeteler bakımından ayrılır.

Osmanlı İslamcılığı ile Cumhuriyet İslamcılığı Arasında

Nurettin Topçu Osmanlı İslamcılığı ile Cumhuriyet İslamcılığı arasında bağdaştırıcı rol oynar. Cumhuriyet İslamcılığı meselelerin çıkışları, Müslümanların geri kalmaları konularında Osmanlı İslamcılığının getirdiği tespitleri aynen kabul ederken yöntem farklılığı içine girmiş, Müslümana yakışmayan şekilciliğe, reel siyasete, dejenere olmuş tarikat ve cemaat oluşumlarına ön ayak olmuştur. O, Cumhuriyet İslamcılığının bu yönüne karşı çıkar. Geleneği hiç de yüceltmeyen Topçu, tasavvufu manevi güç, irade ve ruh ile fetih ve gaza metodunun bileşimini "teorik" biçimde yazılarına taşır. Peki bu, reel İslamcılıkta nasıl formüle edilecektir?

Topçu, reel alanda bu görüşlerini göstermez, dolayısıyla doktriner de değildir. Onun İslamcılığı, Anadoluçuluğun bu tespitlerini, Vahdet- i Vücut'u bulunduğu döneme taşımak olmuştur. Anadoluçuluğa İslam aşısı yaparken, Turancı ve Şamanist milliyetçiliğe Anadoluçu ve İslami renk, Cumhuriyet'i Osmanlı ile buluşturma, İslamcılıktaki şekilciliğe, selefiliğe tasavvuf ve metafizik vurgu, kapitalist dünyaya, kapitalistleşen ve Amerikanlaşan Türk kültürüne İslam ve sosyalizm müdahalesi, yoldan çıkan tasavvufa gelenek hatırlatması Topçu'nun temel misyonudur.

O ayırılmaz, birleştirir; İslamcılık ile tasavvufu, İslamcılık ile sosyalizmi, ruh ile maddeyi, ideal ile pratiği, Anadoluçuluk – milliyetçilik ve muhafazakârlık ile İslam'ı, Cumhuriyet ile Osmanlı'yı buluşturur.

Topçu, kişiliğinin verdiği titizliğe, insanlarla mesafeliliğe, kalabalıklardaki yalnızlığına, sık sık doğaya iltica etmesine bağlı olarak esasında içinde bulunduğu zamanda yaşamak istemeyen, zamanın ruhunu reddeden bir düşünce adamıdır. O yüzden her fikir adamı gibi zaman zaman teori ile pratik arasında derin çelişkilere düşer, uçurumlarla karşı karşıya kalır.

Teoriyi anlatırken derin vadileri, dik falezleri, kızgın kraterleri aşabilen Topçu, pratiğin kurumuş derelerinde boğulur!

Hareket dergisi ve Topçu'nun yazıları, büyük oranda eleştiriye dayanır. Müslümanları ve Türkiye'yi kuran, geliştiren tüm unsurların dünkü ve bugünkü durumlarını karşılaştırarak sert eleştiriler getirir. Eleştirilerinde gerçekçiyken tekliflerinde soyuttur. Siyasete ilgisi yok değildir fakat siyasetten tam olarak ne beklediği, aktüel siyasetin kadim meselelerimizi ne derece çözüp çözemeyeceği, Hallac'taki ve Malazgirt'teki ruha nasıl erişebileceğimiz konusunda Topçu'da hazır çareler bulunmaz.

27 Mayıs'a karşı çıkar; biraz da bu sebepten Adalet Partisi'nin kurucuları arasında yer alır, seçilemeyecek yerden aday gösterilir. Ali Fuat Başgil'e yakın, Demirel'e son derece uzaktır. Demirel yerine kendine yakın bir isim AP'nin başına geçseydi, siyasette ilerler miydi bilinmez. Fakat otoriter bir devlet anlayışından taviz vermeyen Topçu'nun AP'de olduğu kadar başka partilerde reel siyaset yapamayacağı dünden bellidir. Anlatıldığına göre Topçu'nun bağlandığı Abdülaziz Bekkine'nin huzurunda bir gün Erbakan'da vardır, Erbakan Bekkine'ye, siyaseti sorar. Abdülaziz Efendi'nin cevabı Topçu'nun nasıl doğru bir "bağlanma" gerçekleştirdiğini de gösterir. Evladım, der Abdülaziz Efendi, "siyaset hamam tasına benzer, bir cenabetin elinden bir başka cenabetin eline geçer." Erbakan sonraları Mehmet Zahit Kotku Efendi'nin yol göstermesiyle siyasete girerken, Topçu, Erbakan'ın Milli Görüşüne

erkenden karşı çıkan önemli bir yazı kaleme alır.

Onun siyaset karşıtlığı esasında 27 Mayıs sonrasındaki bölünmelerin varacağı yeri görmesine de bağlıdır. Topçu'nun siyasete mesafeli davranmasında devlet anlayışının, Selçuklu ve Osmanlı deneyimlerinin büyük payı vardır. Topçu, ulus devletçi değil imparatorluk taraftarıdır dolayısıyla bu ulus devlet kimliğiyle yapılacak her tür siyasetin yozlaşma getireceğini öngörür.

Hareket Okulu, Akif ve Necip Fazıl

Nurettin Topçu, kendi felsefesinde olduğu gibi bir hareket adamıdır. Fikirleriyle eylemleri arasında açıklık bulunmaz. Fikren kurak bir dönemde başta ahlak olmak üzere yeni bir yol açar. Aksiyonerdir. Siyasete bulaşır ama orada kalıcı olmaz; bunun yerine cemiyetçiliği tercih eder. Türk Kültür Ocağı, Türkiye Milliyetçiler Cemiyeti, Milliyetçiler Derneği, Türk Milliyetçiler Derneği, MTTB, Aydınlar Ocağı, Türk Milli Kültür Vakfı gibi kuruluşlarda etkili olur. Dergici, gazeteci, siyasetçi ama en başta Hocadır. Bu anlamda Necip Fazıl gibi Cumhuriyet İslamcılığının kitlelere ulaşma yollarının hepsinde faaliyet gösterir. Hareket Dergisi okul olma vasfını sürdürür. Bugün fikir hayatımızda etkili olan pek çok isim Hareket bünyesinde yazmaya başlar. Yaşar Nuri Öztürk, Ali Bulaç gibi isimler Hareket'ten koştuktan sonra kendi yollarını çizer, farklı bir ekol olur.

İslamcılık düşüncesinin bilhassa Cumhuriyet döneminde "edebiyatçı üstadların" etkisi bariz olmasına rağmen Topçu, edebiyatçı üstadlar kuşağından sapmadır; edebiyat namına bir kaç şiir yayınlamış, roman olarak Reha'yı, hikâye olarak da Taşralı'yı kaleme almıştır. Bu kitaplar onun edebiyatçı vasfını ortaya koymadığı için Topçu tam manasıyla bir fikir ve aksiyon adamıdır.

Cumhuriyet İslamcılığının kurucu unsurlarından Necip Fazıl ile bu yönden ayrışır. Üstad ile esasında fikren benzerlikler kesbetseler bile bazı temel konularda bilhassa ahlak ve siyasette ayrışır. Üstadın aristokrat kökeni, sosyalist geçmişi nedeniyle karakterindeki havailiklere, düzensizliklere, bazı nefsi tutkularına karşı Topçu, titiz, düzenli, disiplinlidir. Her ikisi de medeniyetçi değildir, kapitalizmi benimsemezler, anti-komünisttirler, otoriter yönetim taraftarıdır, Anadolu fikirler üzerinde görüş birliği sergilerler, mistiktirler, her ikisi de Sorbonlu, felsefeci ve ruhi gelişkinlik peşinde bir mürşide bağlanmayı gerekli görmüşlerdir. Beslenme kaynakları birbirine yakındır; üstad İslami evresinden önce seküler kesimlerin içinde bulunduğu için çok daha geniş bir aydın kitlesini tanır. İkisi de aksiyonerdir, dergicilik, gazetecilik, cemiyetçilik yaparlar; her ikisi de siyasete girmiş fakat başarısız olmuşlardır. Üstad edebiyatçı iken Topçu edebi eserler vermese de üslup olarak Necip Fazıl gibi lâtif bir Türkçe ile yazar. Üstad ile Topçu 60'lara kadar birbirlerine yakinken, bu tarihten sonra ayrılırlar. Çile çıktığında "Nurettin Topçu'ya bağlılıkla" diye imzalayan Üstad (Birgül, 2013, 249), onun hakkında sert yazılar kaleme alır.

Topçu'nun Kaynakları

Nurettin Topçu, çok farklı kanallardan beslenen, düşünce kaynakları yerli olduğu kadar yabancılarla da dayanan bir düşünce adamıdır. Öncelikle belirtmek gerekir ki, 1940'lı, 50'li

yıllarda Akif'i Türk düşüncesinin önüne inatla, Topçu getirir. Akif'ten beslendiği gibi, İslamcılık düşüncesi büyük oranda Akif'in tezleri üzerinde yükselir. Buna karşın Akif üzerine müstakil bir kitabı bulunacak kadar yazmış, Osmanlı İslamcılığını Cumhuriyet'e taşımıştır.

Düşüncesini besleyen membaların başında gelen tasavvufu Nurettin Topçu oryantalistlerden öğrenir. Blondel ile başlayan mistik etki, Adnan Adıvar'ın tanıştırdığı Massignon ile farklı bir boyuta evrilecek ve Hallac-ı Mansur mütehasısı olan Massignon ona İslam tasavvufu konusunda yardımcı olacaktır. Aynı şekilde Paul Molla da Topçu'nun tasavvuf fikrini besleyen kaynaklardan biridir. (Kara, 2013, 26) Mistik, metafizik, tasavvuf düşüncesini öğrendiği batılılar aynı zamanda Topçu'nun hayatının bir anlamda değişmesini sağlar. Paul Molla, "siz inkılap yapmak istiyorsunuz" diyecek kadar onu tanıırken esasında görüş olarak yatkınlığı yanında Blondel'e epey bağlandığı da görülebilir. "Blondel Müslümanı" nitelemesi (Birgül, 2013, 163, 247) belki art niyetli olsa da aradaki yakınlığı belirtmek için hayli önemlidir.

Ondaki Blondel vurgusu etkilenmenin ötesinde bir nebze adaptasyona kadar gidebilmektedir.

Fransa Topçu için adeta dönüm noktasıdır. Anadolucularla olan fikri yakınlığına rağmen asıl beslenme kaynağının Fransa, Fransa'daki münasebetleri, okumaları olduğu görülür. Tasavvufu ve Vahdet – i Vücut'u oryantalistlerden öğrenirken, eserlerinde bir İbn Arabi ve Gazali vurgusu gözlenmez. İbn Arabi öncesi Vahdet – i Vücut en azından kaynak bakımından daha baskındır. Batılı bu isimlerin yanında bilhassa ahlak hususunda Kant'tan, Bergson'dan, Pascal'dan beslendiği, devlet, cemiyet, milliyet gibi konularda Alman idealistlerini okuduğu çok belirgindir.

Anadoluculardan bilhassa Remzi Oğuz Arık'tan hayli etkilendiği, vatan ve millet kavramları üzerinden idealist tarih telakkisini devşirdiği rahatlıkla söylenebilir.

Nurettin Topçu'nun düşüncesindeki reformist karakterin bilhassa İslamcılık bağlamında Cemalettin Efgani ve Muhammed Abduh üzerinden geldiği görülebilir. Topçu her ne kadar onlardan İslami Reform ve Rönesans fikirlerini geliştirse de klasik İslamcılardan farklı olarak eserlerinde, yazılarında "İslam birliği" ve "ümmeçilik" yaklaşımlarına yer vermez. Efgani ve Abduh'un milliyetçi karakterlerini gözden kaçırmadan, Topçu'nun vatan ve millet telakkisi, İstanbul – Anadolu merkezli düşünme çabası İslamcılıktan ayrılır.

1. Zamanın Ruhuna – Uysallığa Karşı

Nurettin Topçu düşüncesi öncelikle bulunduğu çağa, döneme, algılara, güçlere karşı sanat, siyaset, kültür, düşünce başta olmak üzere her alanda eleştiri getirmeye dayanır. Topçu, sadece batılı moderniteyi, batı medeniyetini değil, Müslümanların yapıp ettiği her şeyi eleştirir. Bilhassa da yetersizliklerini, düşman bu kadar güçlüyken laubaliliklerini, kendini bilmemelerini yerer. Hiçbir açıdan Müslümanları bir ölçü olarak kabul etmez. Burada ilkin kıstas olarak Müslümanların yükseldiği, güçlü olduğu dönemi alır. Bu açıdan Selçuklu ve Osmanlı'daki ruhu, kültürü, sanatı gözönünde tutar. İkinci olarak da batının ilerliği karşısında Müslümanların öykünmecî tavrını, batı kültürünü kabul etmelerini, kendi dönemi içinde de Amerikanlaşmayı sert biçimde eleştirir.

Her filozof gibi Topçu da ilk önce düşünce sistemini dile getirmeden, dönemini, bulunduğu zamanın ruhunu, kavramlarını ele alıp onları eleştirerek işe başlar. Bu yüzden en önemli eserinin adı “İsyan Ahlakı’dır.” Burada esasında kitabın Fransızca adı ile Türkçesi arasında bir fark vardır. Topçu “uyumseverliğe” hatta “uysallığa” isyan eder, kitabının adı da bu minvaldedir. Hem uysallığa hem anarşizme karşıdır. Bu anlamda ondaki isyan, ahlak ve sorumluluk kavramları olmadan okunmaz. Hatta İsyan Ahlakı’nın sonunu bir cihat çağrısı ile kapatırken bile “ihtiyatlı” içselliği, ahlakı ihmal etmeyen tasavvufi dozu da dikkate alacak şekildedir: “Anadolu, bin yıllık tarihinden beri, ‘sadece sınırlarda değil, hem de devlet merkezinde ve aynı zamanda kendi kalblerinin derinliğinde, kutsal cihad ilân ederek’ cemaatin selâmeti için kendilerini fedâ eden kahramanlardan ve şehitlerden mahrum kalmadı. Kendi mistiklik (tasavvuf) geleneğine yeniden sarılacak olan Anadolu çocukları, hem kendi nefislerinin zorbalığına hem de despotların zulmüne karşı her zaman kutsal cihat ilân edecekler ve kendi darağaçlarının önünde cesaret ve gururla, cihatlarının tam anlamıyla şuurunda olarak: Ben hakikatim ‘En-el-Hakk’ diyebileceklerdir.” (Topçu, 1995, 206, 209)

İslamcıların batı medeniyetiyle ilişkisi muhataralıdır. Bir yandan batı medeniyetini, tekniği zirve olarak kabul edip onu elde etmenin yarışını verirken öte taraftan batının ahlakı, değerleri nedeniyle “bitik” olduğu kanaatini belirtirler. Batı, insanlık için bir umut, hedef, ölçü değildir. Fakat şu anda medeniyet olarak en yüksek ve galip olanı da batınınıktır. Nurettin Topçu, batıyı maneviyatı, değerleri ve insanlığa söyleyecek sözü olup olmaması yönüyle değerlendirir. Zamanını eleştirirken elbette önceliği batıya verir: “Batan bir dünya nizamının enkazı üzerindedir. Yeni bir nizâm, ahlâkta, hukukta, sanatta, dinde ve devlette insanlığa dayanacak yeni temeller bulmak zarureti neslimizin zayıf omuzlarını şiddetle sarsıyor.” (Topçu, 1999, 13) Böyle bir medeniyete girmek için yapılan inkılaplar da elbette son derece yanlışır.

Nurettin Topçu, Cumhuriyet’i sert şekilde ama kendi kavramları ve hassasiyeti çerçevesinde eleştirir. Topçu, Cumhuriyetin “tüm varlığımızı yabancıya teslim ettiğini” ifade ederek, mâzi ile irtibatın kesildiğini, insanların en başta şahsiyet bakımından aşağılık duygusuna teslim olduklarını, inkılapçıların fatihlerin ruhlarını incittiğini öne sürer. Cumhuriyetçilerin batı hayranlığının bugün Avrupa’yı da geçerek daha kötü bir noktaya, Amerikanlaşmaya kadar ulaştığının altını çizer. Cumhuriyetin İslam düşmanlığı, fetih karşıtlığı, İslam öncesi medeniyetleri Türk diye tanımlaması gibi konular eleştirilerin merkezine yerleşir. Cumhuriyet’in erken dönemlerinde Ali Kılıçlar, Falih Rıfkılar varken kendi döneminde Hasan Âliler, Hüseyin Cahitler, Nadir Nadiler hep “kurtardık” fikri üzerinden büyük bir yıkım gerçekleştirirler, Topçu inkılabı galiz bir ifadeyle, “terane” olarak tanımlar. (Topçu, 2013, 24; 2004a, 194 – 195;)

Topçu’nun Cumhuriyet ve Kemalizm eleştirisi, İslamcılarının sonraki yıllarında bilhassa Necip Fazıl’da görüldüğü gibi doğrudan kişilere yönelik, siyasi değil, daha çok kendi sistematığı içinde isim vermeden bilhassa kurucu kadroyu zikretmeden sadece Kemalist aydınlar üzerinden gerçekleşir. Bu nedenle Tek Parti karşıtlığı üzerinden İslamcılık söylemi kurmaz Topçu; genel tarih ve modernleşme okuması içinde yaptığı tespitlerde Kemalizm de bir dönem olarak vardır. Dolayısıyla onun meseleleri idraki, çöküşü genel kaideler ve ilkeler üzerindedir. Oysa İslamcılar, Tek Parti uygulamalarını neredeyse bir milat olarak alır. O ise örneğin ezanın aslıyla okunması, radyoda Kur’an tilaveti gibi hususları siyasal düzleme indirmeden ele almayı tercih eder.

Uysallığa, Taklitçiliğe, Alkışçılığa, İtaatkârlığa İsyan

İslamcılık düşüncesi Meşrutiyet ile birlikte öncelikle kendi tarihini, Müslümanların yapıp ettiklerini eleştirerek tezlerini ortaya koydu. Tanzimat İslamcılığı, önceliği batıya, batı medeniyetinin saldırılarına karşı koymaya vermiş; İslam'da suç olmadığını ispatlamanın gayreti içinde olmuştur. Meşrutiyet ile birlikte İslamcılar Müslümanlarda bulur bütün kabahati. Topçu İslamcılığında, benzer eleştiriler yer almakla beraber aslen dönemin ruhuna ve Müslümanların buradaki kendiliklerine sert ithamlar geliştirilir. *"Bugünkü zevkimizle Fuzuli, Süleyman Çelebi, Byron'u anlayamayız"* diyen Topçu, millet hayatını önemsemesine rağmen cemiyet hayatının bireyden daha geri, daha itaatkâr, uysallığa hayran, maddeci, egoist, efsaneci, alkışçı, kuvvetliyi seven, gururu kutsallaştıran, şahsiyetsiz, kaderci, taklitçi olduğunu savunur ve itirazlarını geliştirir. Buna karşın birey ise irade, ruh bakımından yüksek, isyana açıktır. Bu açıdan köylüyü de eleştirir; yerleşik medeniyeti yücelten her değere de düşmanlık eder.

Topçu düzeysizlik, basitlik, ruhsuzluk konusunda son derece serttir, yergilerinin merkezini de Türklerin bu derece şahsiyetsizliği yüceltmeleri oluşturur. Burada idealist kimliği devreye girer, *"kurtulmak için kurtarıcı olmaktan başka yol yoktur."* ona göre. Topçu'nun dönem eleştirisinin temellerinden biri insanlığın, Müslümanların *"en az üç bin yıllık ahlak ve maneviyat davasını makine homurtuları arasına gömmesidir."* Sıkıntı ufak menfaatler için büyük ideallerin yok edilmesinde, hayatı sadece barem, maaş, tahsisat, tazminat çemberine almaktır. Onun *"Kapitalizmin Dünyası"* başlıklı yazısı, sadece kapitalizmin icraatlarını değil aynı zamanda bu döneme ruhunu veren tüm unsurları açıklaması bakımından önemlidir.

Kapitalizm bu dönemde biraz da Amerika demektir. II. Cihan Savaşı'ndan sonra dünya sisteminin başına geçmeden önce de Amerikan kültürü dünyayı sarmaya başlamıştır. 1952 yılında kaleme aldığı yazıda Amerikan değerlerini şöyle anlatır: *"Biz bu buhran içinde kıvrılırken, Amerikan kültür ve medeniyetinin istilâsına uğradık. Bu kültürün esaslı karakteri, bir prensip ve dâvaya inanan ve bu inancın etrafında sistemleşerek hayat kazanan izah tarzlarından zihinleri sıyırmak, yalnız göze, kulağa ve damağa hitap eden eşyanın bilgisiyile yetinmekti; bir kelime ile ruhun ilmini ortadan kaldırıp yerine eşyanın ilmini koymaktı. Onu bertaraf edince bütün hırslarımızla eşyaya bağlanıp onun esiri olduk."* diye yazan Topçu (Topçu, 2004a, 134; 1999a, 38 – 49, 109, 185, 198; 2004, 86-90;), 1968 yılındaki *"Amerikan Vahşeti"* yazısında meseleleri daha sarıh ele alıp ABD'nin dünyaya ve ülkemize yaptıklarını anlattıktan sonra *"Amerika'nın insanlığı sürüklediği ufuklar karanlık gözüküyor"* diyerek kanaatini belirtir. *Ruhların selâmeti, her milletin çocuklarının, Amerika'dan gelecek bütün zehirlere karşı koyucu iktidarı şuurlandırmaları ile kabil olacaktır."* (Topçu, 1999a, 2237)

Topçu, kurtuluşu isyan ve idealizmde görür.

O, cemiyetten bir beklenti içine girmez bu nedenle de bireylere seslenir. Ruhunu yükselten birey iki şeyi başaracaktır, öncelikle dönemini iyi tanıyacak sonra da döneminin hataları üzerinden bir gelecek inşası yürütecektir.

Yıkma ve yapma, Topçu'nun iki mühim metodudur.

Öncelikle birey, çağının tüm unsurlarını yıkacak hatta tarihte kötü uygulamaları sökecek

sonra yeniden pırl pırl bir inşa faaliyetini başlatacak. Onun kastettiği isyan, merhametle yoğrulmuş bir ruhun sonsuzlukta gayesini aramasıdır. Nefsi bertaraf eden mesuliyet fikri, anarşist olmayan bir isyanla birleşince kurtuluşu getirecektir. Topçu, bütün bunların ötesinde İsyah ahlakında, hareket felsefesini özetleyen formüller üretir, çözüm yolunu göstermekten çekinmez ama bunu yine kendi tarzı çerçevesinde soyut bir idealizmle yapar: *“Davahın gerçek çözümü; ancak geleceğe çevrili idealistin eliyle olur. Bu vatani aşk derecesinde seven, hizmet sahibi, mesuliyet âşığı, cesur ve pervasız idealist derinlerde çalışacak, kazıyıp atacağı köklerin yerine, yeni hayatın temellerini oturtacaktır. Büyük aşkını büyük otorite ile birleştirerek, büyük sarsıntıların doğmasını da göze aldırıp, daima yarını, yakın ve uzak yarınları gören idealist, bugün çürüyen maddî ve ruhî realitelerimizin temellerini sarsıp yıkmaktan perva etmeyecektir. Her alanda, bugünkü zihniyeti hesaba katmayan sert ve cesur adımlar atılmadıkça, vatanın yarını selâmete kavuşmayacaktır.”* (Topçu, 2004a, 73, 205)

2. İslamcılara, Tasavvufa, Cemaat ve Tarikatlara Eleştirisi

İslamcılık düşüncesinin en önemli tezlerinden biri, tasavvuf ve tarikahların Müslümanların geri kalmasında aktif rol aldıkları, müntesiplerini tembelliğe, miskinliğe, çalışmamaya sürüklediği, akıllarını, iradelerini kullanmada desteklemedikleri yönündedir. Modernitenin rasyonalizm, pozitivizm ve ilerleme – terakki kavramları üzerinden İslam tarihine ve Müslümanlara yöneltilen eleştiriler, Müslümanların sa’yden kaçtıkları, batının mamur beldelerinden, işleyen fabrikalarından farklı olarak Müslümanların tevekkül, kader anlayışını miskinlikle, tembellikle yorumlayarak geri kaldıkları şeklindedir. İslamcılık bu bakımdan önceliği tekniğe, kalkınmaya, sanayiye, bayındır bir dünyaya hasreder. Akif’in batı şehirlerine öykünen satırları İslamcılarının 2015 yılına kadar en önemli kanaatleri arasında yer almayı sürdürdü.

İlerleme, batıyı geride bırakarak İslam’ı yüceltecek en önemli ilkedir. Tarikatlar ve tasavvuf, geniş bir yayılıma sahip oldukları için bireyleri kontrol altına almada önemli roller üstlenir fakat Müslümanları, modern batı medeniyetini yükselten değerlerden uzak tutar. İslamcılığın bu tezlerine bir farkla Topçu da katılır; Topçu, ilerlemeci, kalkınmacı, teknik üstünlüğe dayalı batı algısına katılmaz, tasavvuf ve tarikahları başka şekilde, dinin özünü saptırdıkları, ruh ve iradeyi Müslümanlara aktaramadıkları gerekçesiyle yerer. O da bu yapıların miskinlik, tembellik yuvası olduğu konusunda hemfikirdir. Türkiye’nin en erken Akif şarihlerinden biri olarak, onun görüşlerini tekrar eder. Bu anlamda Efgani ve Abduh’un da etkisini sürdürür: *“Şark dünyasında çalışmak, ibadet olmamıştır. Şarklı, henüz çalışma aşkını tatmış değildir. Burada hizmet, karşılığı fazlasıyla istenen bir külfettir. Bu sebepten yaratıcı olamazlar. (...) Âleme eser katacak ve bu yolda eserden esere sıçrayacak irademizi sonsuzlukla birleştirecek yerde, ancak vücudumuza bağlı hayatî kuvvetleri artırma yolunda yürüyoruz.”* (Topçu, 1999a, 11 – 12)

Topçu sadece tasavvuf ve tarikahları değil, aynı zamanda dinî sahadaki her aktörü kendi felsefi görüşüne göre ele alıp değerlendirir. O, olguların hemen hemen tümünü menfi yorumlar. Varolan hiçbir değer, hiçbir kesim, din sahasındaki öğelerin hiçbirini beğenmez, şablonculuktan, şekilcilikten, kaba dindarlıktan, görünenden nefret eder; ruhi plandaki, içsel yaşanan dini öne çeker. Ondaki ruh sadece kaba mistisizm değil aynı zamanda bireyi ve milleti harekete geçiren saik olduğu için ruhun olgunlaşması, harekete geçmesi, bu maddi unsurlarla değil, manevi ve iradi plandaki doyunlukla mümkündür.

Din adına konuşan aktörler bu manada milleti kandırmakta, menfaatlerini, kurdukları şebekeleri sorunsuz işletmenin kaygısındadırlar. Şeriat, burada kilit noktadadır. Şeriatın katı ve sabit kurallarına uymayı din sayan zihniyet en önemli tehdidi doğurmuştur. Dinî emir ve yasaklara uyma şeklinde anlayıp şekilcilğe prim verenler, cennet ve cehennem ticareti yapanlar oldukça, Müslümanlar gerilemeye başlamıştır. Tasavvuf ve tarikat, şeriatçıların ruhsuz tahakkümünden ruhları kurtarmıştı ama o da bozulunca Müslümanlar tamamen bu kaideci ve şekilcilerin elinde kalmıştır. Hurafecilik ve din istismarcılığı oldukça etkilidir. (Topçu, 2004a, 63 – 64)

Maddî medeniyet yükseldikçe, Türkiye yavaş yavaş Amerikan kültürüyle tanıştıkça, halkı cahil bırakan, hurafelerle dolduran kesimler yeni boyutlara evrildi. Topçu ortaya çıkan yeni cemaatleri, aynen tasavvuf gibi hatta onlardan çok daha sert biçimde yerer. Bu açıdan hiçbir kesime ılımlı yaklaşmaz, İslamcılığın önündeki tehlikeleri, Müslümanların gelecekteki sıkıntılarını net olarak görüp onları dile getirir. Amerika, para, maddi zenginlik, konfor ve dünya huzuru işte Müslümanların yeni uyuşukluk alanlarıdır: *“Daha dün ‘Amentü’yü ağızlarına alamayanlar, şimdi Nurcu, Kursçu, Süleymancı gibi kafilelere; mukabeleci, mevlidci, duacı gibi taifelere ayrılmış bulunuyorlar. Şüphe yok ki, hepsinin derdi cehaletin örterek gizlediği kibirdir. İlk kafileler Allah mirasını paylaşamıyorlarmış gibi boğuşurlarken sonuncu taifeler tonlarla afyon yutmuşçasına uyuyan bir cemaati, merhametsiz eşkiyalar gibi, hem de Allah adına soymaktan usanmıyorlar. İdealin uzaklarda barınan gerçek hedefini araştırarak olursanız, bu din ve dünya adamlarının hepsinin de Amerika’daki tröst sahibi yahudiye gözlerini dikmiş olduklarını göreceksiniz. Sanki bugünün bütün becerikli elleri tröst sahibi olmak sevdasıdır.”* (Topçu, 2004, 97)

Doğmakta Olan İslamcılığa Sert Eleştiriler

Nurettin Topçu, aktüel manada Müslümanların halleri, önderleri konusunda çok serttir. Kemalistlerin, Meşrutiyet dönemi İslamcılarının din sömürücülüğü kavramı ve ithamlarının daha sertini Topçu, içinde bulunduğu dönem için kullanır. Bir kere Kâbe’de bir araya gelen Müslümanların ruh birliği ve beraberliği bulunmamaktadır. Müslümanlar ancak maddi birliktelik sağlarken, din adamları ve bunun peşine takılanlar, madde ve şekil unsurları nedeniyle ruhlarını kaybetmişlerdir. *“Allah yolculuğu, mevlithanlık, duacılık, mukabelecilik, kasidedilik”* etkisinde kin, nefret, tehdit ve tekfir alıp yürümüştür. İslam dünyasının geri kalmasının nedenleri arasında aydın ve din adamlarının felsefeyi gömüp, düşünmeyi bırakıp hakikat diye kalıplaşmış düşüncelere bağlanmaları gelir. Öyle ki bu kimselerin halka öğrettiği ezberler” cennet deyince parlak gazino gibi ortam, huri, gılman deyince kızılı erkekli garson” olarak sunuldu. Hafızın üç günde bir Kitab’ı hatmetmesindense Kur’an-ı gerçekten anlayan ve bunu gösteren Büyük Adam’lara ihtiyaç vardır. Kur’an-ı gerçekten mutasavvıflar anlayabilirler.

Bin yıllık İslam tarihi tarikat ve şeriat kavgasıyla geçmiştir. Bütün bunların da ötesinde gurur, kibir ve cehaletten kaynaklanan büyülenme, tarihimizin yanlış anlaşılmasına da neden olur: *“Zamanımızın dinî kültür ve neşriyatı, hep eskinin tekrarı, hikâyesi, övülmesi ve kutsallaştırılmasından ibarettir. Binlerce defa gevelenen, övülen ve kutsallaştırılan bütün meselelerin İslam düşüncesi ve insan mantığı ile modern ilim ve felsefe zihniyeti ile birer birer tenkit ve münakaşası yapılmadıkça daima daha geriye gidilecek ve İslam’da uyanış kabil*

olmayacaktır." Topçu, dinin dünya işlerini başarmak ve iyi tüccar olmak için gelmediğini söylerken İslamcılara yönelen bir tenkit getirir. Topçu, ayin, temcit, teganniye karşı olduğu kadar, radyodan Kur'an okutulmasını dindarlık olarak kabul etmemektedir. Topçu, o dönemde kamuda Müslüman varlığının bir tartışma oluşturmayacak kadar cılız olmasına rağmen, başörtüsü konusuna gelmemekle birlikte dini kıyafet konusunun çağın icaplarına göre düzenlenebileceğini, bunun taassup haline getirilmemesini isterken, İslam'da ve hiçbir dinde kıyafet davasına rastlanmayacağını iddia eder. (Topçu, 2002, 13-14, 43-44, 54- 59, 105)

İslamcılık düşüncesinin özellikle 27 Mayıs sonrasındaki durumuna karşı çok sert Topçu eleştirisi gözlenir. Topçu, başörtüsü ve örtünme üzerinden olduğu gibi din ve devletin işlevleri konusunda da İslamcılar gibi düşünmediğini açıkça dile getirir. Her ne kadar Cumhuriyeti de aynı düzeyde katı bir muhasebeye tabi tutsa da İslamcıların tezleri sözkonusu olduğunda zaman zaman benzer yaklaşımları savunur. Dolayısıyla döneminin İslam devleti tartışmaları bir doktrin haline gelmeden önce bu konuda laik olmasa bile, devlet ve din arasında sınır çizen tarzda yorumlar yapar.

Din devleti fikrine doğrudan sertçe karşı çıkar: *"Mesuliyet iradesinin Allah'tan geldiğini söylemiştik. Bundan, dinî devlet mi kastediyoruz?.. Asla. Din müesseseseleşince herhangi bir ferdin eline geçiyor. Bizim istediğimiz, devlet kurucusunun, kendi iradesini Allah'a teslim etmek davasıdır.*" Topçu, Cumhuriyet döneminin din adamı algısına benzer tarzda din adamlarına, tasavvuf erbabına, kanaat önderlerine menfi yaklaşır hatta onlardan neredeyse öğrenir. Bu açıdan yalnızca din eğitimi, menfaat, ruhsuzluk gibi konuların yanında kapitalizmin Demokrat Parti iktidarıyla gelişmesine bağlı olarak İslamcıların müesseseseleşen grup ve cemaatlerinin üzerinde kat'î fikirlere sahiptir; *Allahsız Kazanç* çağında, Müslümanların da ölçüsü para olmuştur: *"İslâm'ın öyle bir anındayız ki, parayı sevmeyen Allah'ı sevmiyor. Allah dâvasının şehidi yok, mücahidi yok."* Topçu'nun Müslüman algısında, ufkunda Hallac vardır; *"Hallac'ın darağacındaki sarhoşluğundan daha mesut insan tasavvur edilebilir mi?"* sözleri (Topçu, 1999, 23, 163; 2004a, 72) kapitalist dünya sistemine doğan ve batı medeniyetinin kalkınmacılığını arayan İslamcılara itham etmeye yeter de artar bile.

Nurettin Topçu'nun İslamcılığı kendine has özellikler gösterir.

Milliyetçi, muhafazakâr, Anadolu camialarının içinde bulunmasına rağmen klasik olarak bu ideolojilerin içinde bulunmayan Topçu, döneminin, modernleşme ve çöküş sonrası zamanın tüm diline, söylemlerine, düşüncelerine, Müslümanlarına muhalif olduğu için tekliflerini de buna göre yapar.

Maddî olanın insan, özellikle Müslüman üzerinde denetim kurmasına tahammül gösteremediği için İslamcıların ilerlemeci, kalkınmacı anlayışlarının karşısında durur.

Ondaki milliyetçi ve muhafazakâr vurgular, Türkçülerin ve muhafazakârların kabullenemeyeceği içeriklere sahiptir. Anadolu ve muhafazakâr kesimlerin fetihçi olmayan tarihsellikleri karşısında Topçu, hayli sert tekliflerde bulunur; aynı şekilde Turancılığı da aynen İslamcılık kadar inkarcı görür: *"Millet şuurunu yeniden kazanmak için Türk ırkından yeni bir millet çıkararak Anadolu'nun tarihini ve toprağını gözlerden uzaklaştırarak, yerine mevhumu bir Turan ülkesini ikame eden Turancılar, bugünkü kültür ve iman buhranımızın ilk mesulleridir. Bu buhrandan kurtulmak isteyen nesiller için tek çare, İslam'ın ruhu ile kültür ve iman kazanan Anadolu'ya yeniden dönüş hazırlanmaktır."*

Nümayişlerden Uzaklaşma; Toprakla, Vatanla, Milliyetle Buluşma Çağrısı

Yazılarında sık sık büyük ilim ve devlet adamları ile mutasavvıflara atıflarda bulunan Topçu'nun ufkunda bu geçmiş hayalinin, tarihi inşa eden gönül ve fikir adamlarının "yeniden üretilmesi" vardır. Bu manada muhafazakâr bir damarda giderken muhafazakârlığı kuru övgünün ötesine çıkar. İslam aleminin batı karşısındaki yenilgisini "bizim kendimize ait felsefemizin olmayışına" bağlarken, bir bakıma bu deruni fikir erbablarının bir sistem inşa etmemesini de kasteder. Felsefenin önemini çok bariz ifadelerle anlatırken bir yandan da bu kurucu dönemi unutmamanın sıkıntısını topyekûn çektiğimizin altını çizer. Milliyetçiliği ataların bıraktığı miras olarak gören Topçu, onu toptan inkâr ederek yabancıнын varlığını benimsediğimizi dile getirir. "Batılı ruhun çatır çatır iflasını görmemize" rağmen bir türlü uçurumdan çıkamamamız "Fatih'in milliyetçiliğini" benimseyememekten kaynaklıdır. Zira o atalarından aldığı mirası daha da yücelterek torunlarına miras bırakmayı başarmıştır. Topçu, milliyetçilik ile muhafazakârlık arasında ayırım görürken, ondaki milliyetçilik aslında bütüncül, İslamcılığı da içine alacak denli geniş ve kapsayıcıdır. Hatta muhafazakârlık, İslamcılık manasında bile kullanılır ve katı gelenekçilik haline geldiğini de belirtir. (Topçu, 1999a, 36, 54, 93, 168 - 172)

İslamcılık hareketinin bugün itibarıyla toprak ve milletle olan bağı belki tarihi anlamda yeni yeni kurulurken, bilhassa 27 Mayıs'tan sonra iyiden iyiye kopmuştu. Topçu, İslamcılara vatan, toprak bağlılıkları bulunmadığı nedeniyle sert eleştiriler getirir: *"Bu milletin halkını, bu toprak yaratmıştır. Bu hakikatten gafil olan memleket çocuğu, zaman zaman soydan ve vatandan ayrı İslamcılık, yine vatan toprağından kaçan Turancılık gibi bedenden ve kalbden ayrılmış sevdalar peşinde koşmaktan yorulmuş, aldanmış ve memleket mukadderatını herbiri bir devirde aldatmıştır. İslamcılar, bu memleket çocuğunu yetiştiren emek ve toprağın hakkını inkâr ettiler. Coğrafya ile iktisadın millet varlığının iskeleti olduğunu, İslam'ın da ona hayat verici ruh olduğunu, ruhun bedenden, beden de ruhdan ayırlamayacağını düşünmediler." Bu nedenle Türklükten ayrı bir İslam hayatının mümkün olmayacağından hareketle Panislamcılığa da hayli mesafelidir.* (Topçu, 1999a, 134, 143)

Tek Parti sonrasında İslamcılık hareketi belli bir yönelime girerken, belli başlı yönlendirmelerin de adresi haline geldi. Heykellere saldıran, nümayişler yapan, saldırganlık gösteren farklı kesimler de ortaya çıkmaya başladı. Bu kimselerin eylemleri İslam'a, Müslümanlara çok büyük zararlar vermeye, sistemin ithamlarını haklılaştırmaya, İslam'ı kaba, şiddet tarafı, sığ, otokrat göstermeye yetti de arttı bile.

Üç Olay, Üç Yazı

İslamcılık düşüncesi farklı meşrepler, gruplar, cemaat ve tarikat yapılarıyla beraber kontrolü zorlaşan, yönlendirmeye ve dejenere etmeye müsait bir alana geçiş yaptı. Bunlardan üç tanesi İslamcılık düşüncesinin farklı yönlerini ortaya koyarken aynı zamanda belirleyici izler bıraktı.

Hüseyin Üzmez'in Ahmet Emin Yalman'ı vurduğu ve tarihe Malatya Hadisesi olarak geçen olay, 1969 yılında Amerikan 6. Filosu'nun gelişi üzerine Taksim'de yapılan protesto gösterisine

katılanlara yapılan ve iki kişinin ölümüne yol açan bu olaydan önce bilhassa sonraki dönemlerde de İslamcılık üzerinde etkisi süren isimlerin tahrik edici yayınları ve 1969 yılında Necmettin Erbakan'ın Milli Nizam Partisi ile birlikte Milli Görüş olarak adlandırılacak, siyasi İslam'ı temsil eden parti ve hareketi kurması.

Bu üç hadiseye de Nurettin Topçu, hiç sıcak yaklaşmamış tam tersine bunlara doğrudan cephe alıp yazılar yazmıştır. *Din ile Kinin Mücadelesi, Son Hadiseler ve Biz* Malatya Hadisesi üzerine; *Kin ile Din Birleşemez* 6. Filo protestocularına yapılan saldırının arkasından; *İslam'ı Sömüren Siyaset* ise Milli Görüş'ün teşekkülünden sonra kaleme alınmıştır. Bu üç olay dört yazının da ortak özelliği İslamcılığın bu yeni yönelimlerinin dini siyasete alet ettiği, İslam'a İslam dışı unsurlardan daha fazla zarar verdiği kını, nefreti körüklediği, İslam düşmanlarının hayâtanımaز üsluplarını kullandıkları, Müslümana yakışmayan eylemler gerçekleştirerek İslam dışı unsurlara koz verdikleri, İslam'ı kişisel ikballeri için kullandıkları, birilerinin maşalığını yaptıkları, Türkiye'de İslamcı matbuatın bir taraftan bahşiş elde etmek için iktidarı övdüklerini, öte taraftan taraftarlarına şirin gözükme için onlara küfrettiklerini Ayasofya'nın açılıp, halifeliğin getirileceği yaygarasıyla menfaat temin edildiği, İslam'ın ruhunun yok edilip kabuğunun kaldığı, masondan ve yahudiden daha yıkıcı davrandığı üzerine bina edilir.

Topçu, yeni jenerasyon İslamcılıktan tamamen bizar olmuş halde, adeta bu oluşumların karşısında yer alır. İslamcılığın nümayiş, şiddet, ticaret haline dönmesi, fikir hareketi boyutunun ortadan kalkıp, yönlendirmeye müsait matbuat tarafından kaba ve kör aktivizme mahkum edilmesi onu hareket geçirir. Topçu'nun İslamcılıktan anladığı ruhları fethe, fatihlere hazırlamaktır ama buradaki fetih ister sosyalist ister komünist olsun ülke evlatlarına saldırı, boş vaatler, şiddet, nifak değildir. İslamcıların maddi olana karşı eğilimlerini erken dönemde farkedene Topçu, bu eleştirileri en erken yapan isimlerin başında gelir.

3. Medeniyete, Moderniteye, Tekniğe Karşı:

Nurettin Topçu'yu İslamcıların yerleşik kanaatlerinden ayıran fikirlerin başında onun tekniğe, moderniteye, medeniyet kavramına olan bakışı gelir.

Osmanlı İslamcılığında medeniyet telakkilerine doğrudan eleştiri getiren iki isim Mehmet Akif ve Said Halim Paşa bir yanıyla da medeniyetçi görüşün ucundan tutarlar. Akif "medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar" diyerek "medeniyetin hususen Batı medeniyetini kapsadığını dile getirerek esasında önemli bir açılım da gerçekleştirir. İbn Halduncu medeniyet kavrayışı yani insanlığın geldiği nokta anlamındaki medeniyet ile aktüel olarak dünyayı etkileyen, yönlendiren tek medeniyet arasında bu bakımdan büyük farklar vardır.

Akif'in şiirlerinde, "medeniyetin" değerlerinin, kalkınma, teknik, sanayinin alınması hususunda ciddi görüşler bulunur. Akif Osmanlı memleketlerinin, Müslümanların yaşadığı mekânların aynen Batı medeniyetinde olduğu gibi mamur ve bayındır olmasını talep ettiği gibi, çarkların çalışıp aynen Batıdaki gibi bir kalkınmanın gerçekleşmesi fikrini savunur. Erken bir dönemde Akif'i tekrar fikir hayatına yerleştiren Topçu, esasında temelden bir teknik karşıtıdır fakat Akif, dünyayı egemenliğine alan "medeniyetin" doğaya hükmetmesiyle başlayan süreçte gıpta ile bakar: "Bakın mücahid olan Garb'a şimdi bir kerre: / Havaya hükmediyor kani olmuyor da yere.

Dönün de âtil olan Şark'ı seyredin: Ne geri! / Yakında kalmayacak yeryüzünde belki yer! / Nedir şu bir sürü fenler, nedir bu san'atler? / Nedir bu ilme tecelli eden hakikatler? / Sefineler ki yarar kıt'a kıt'a deryayı; / Şuun ki berka inip seslenir durur ovada; / Balon ki rûh-ı kesifiyle yükselir havada..."

Topçu, tekniğin ilimlerin gayesi değil ancak tatbikat sahası olduğunu söyleyerek, ilim ile modern bilim arasında ayrıma gider. İlim hakikatin temsilcisiyken modern haliyle bilim, Batı medeniyetini ortaya çıkararak, insanın varoluşunu zedeleyen felsefenin kurucusudur. Tekniğin Avrupa'da bollukla yani sömürgecilikle geliştiğini kaydeden Topçu, tekniğin dünyayı ve insanı makineleştirdiğini belirtir. Bu makineleşme ile ortaya çıkan iki ideoloji kapitalizmin istihali ile komünizmin maddeciliği insanlığı esir alır. Kültür ve medeniyet arasındaki farka da temas eden Topçu, kültürün medeniyeti doğurduğu konusuna gelirken bizdeki yanlış batılılaşma fikrini de tartışmaya açar. Bizim kendi kültürümüzün bir teknik yaratmadığını, yaratmanın zevkini millet olarak bizim tatmadığımızı dile getiren Topçu, yapmak, yaratmak, yaşatmak idealinden ziyade getirtmek, satın almak vasıtasıyla medeniyeti inşa edebileceğimiz yanılığını maddiyatçılık eleştirileriyle birlikte aktarır; Nazım Hikmet'in "makineleşmek istiyorum" dizesine de buradan gönderme yapar.

Kalkınmacılığın Boyutu

İslamcılık özellikle 27 Mayıs sonrasında hususen Milli Görüş hareketi ile birlikte bir "kalkınmacı" kimlik kazandı. Sanayi başta olmak üzere her alanda kalkınma, kapitalist dünya sisteminin elindeki tüm imkanları Türkiye'de imal etme anlayışı hakim oldu. Nurettin Topçu aslen teknik karşıtlığına, tekniğin yabancılaşma götüren niteliğine bağlı olarak kalkınmacılığı maddi medeniyetin göstergesi olarak da görür. Fakat bütünüyle memleketin imar olmasına da karşı değildir; tam tersine "*Maddî Kalkınma Plânı*" başlıklı yazısında Anadolu'nun gelişmesi için bir plan dahi önerir: "*Boşalan ve gündün güne fakirleşen, hergün biraz daha hayatı çekilen Anadolu'nun medenî bir dünya halinde kalkınmasının bütün imkânlarını insanlığa karşı girişilecek bir taahhülle, onun kendi çocuklarına havale etmeliyiz. Şehirlerine imarına ait, bir kısmının medeniyet ve ilim merkezi, bir kısmının ticaret merkezi halinde Avrupa şehirlerini örnek tutan kalkınma projesinin gerçekleşmesi için (...) Büyük şehirlerin sanayi faaliyetlerine el koyacak devlet, bu çalışmalarını bütün yurda dağıtmalıdır.*" (Topçu, 2004, 15 – 21, 61)

Sanayiye karşı olmayan tam tersine onu tüm yurda yaymayı savunan Topçu'nun maddi ilerleme ve kalkınma konularında tamamıyla arkaik bir yerde durduğunu söylemek; bütünüyle kapitalist üretim ilişkilerinden kendini soyutlayarak sanayi devrimi öncesini tahayyül ettiğini savunmak bu bakımdan da kalkınmacılığa bütünüyle red fikriyatından baktığını belirtmek hatalı olur. Burada makine, ilerleme, teknik karşıtlığı Topçu'nun öteki fikirlerinde olduğu gibi tek başına okunamaz; ahlak konusu merkezde olmak üzere tüm "karşıtlıklarını" bir başka fikrinin karşılaştırmasıyla ele almak gerekir. Makinenin, ahlaki sildiğini düşünür, zaten şu pasajı bu gözlemlerle okumayan biri onun tam manasıyla Sanayi Devrimi öncesini hayal ettiğini savunur: "*Devrimiz makine gıcirtısının ahlâk ilâhilerinin susturduğu devirdir. Aptal makine hayranlarının, ahlâkın vakti geçmiş şeylerden olduğu*

iddiaları ve hasta ruhların ümitsizlik telkinleri ile ahlâkımız ve bütün manevî yapımız bugün hayat seferberliğinin dışında kalmıştır.” (Topçu, 1999, 28)

Amerikanlaşmaya, Kapitalizme Karşı

Nurettin Topçu'nun teknik, medeniyet ve kapitalizm karşıtlığı aslında tekniğin kendisinden, medeniyet kavramının batı medeniyetini karşılayan kimliğinden değil; Türkiye'nin batılılaşma, kapitalistleşme anlayışından kaynaklanır. ABD'nin güdümündeki dünya sisteminin işleyiş tarzının, Türkiye'nin II. Dünya Savaşı sonrasında Amerikanlaşan siyasi, kültürel ve iktisadi yapıdan dolayı mütereddittir Topçu. Böyle bir dünya sisteminde, Türk siyasi hayatının kendini kapıp koyverdiği bu ortamda; *“Millî iradenin tam şuurlanıp dışındaki ağırlıkları atamadığı,binlerce sefil insanla particilik adına kardeşi kardeşe düşman olan bir ülkede” teknik, kalkınma, sanayileşme memlekete değil ancak “elitlere”, “zengin yetiştirme” sistemine yarayacaktır: “Bizim kurtuluşumuz ne kaba kuvvetin, ne ağır sanayi ve batı tekniğinin daima artan gücüne teslim olmanın eseri olacaktır. Teknikte ilerleyiş, plânlı iktisat, demokrasi denemeleri, Anadolu'nun hayatî gücünü harcamaktan başka bir şey yapmayacaktır.” (Topçu, 1999a, 270)*

Çalışma konusunda Akif gibi düşünen, geri kalmamızı biraz da bu konudaki tembelliğimizde bulan Topçu, “dengeli” bir kalkınma, teknik, ilerleme, medeniyet arayışını ortaya koyar. Sadece teknik, kalkınma konularında değil aynı zamanda batılılaşma hususunda, kültür ve medeniyet kavramlarının açıklanmasında da *“Yarınki Türkiye’de”* yer alan *“Millî Kültür ve Garblılılaşma Meselesi”* yazısı önemlidir. Batının ürettiği her felsefe ve değere Müslümanların sorgusuz sualsiz daldığını söyleyen Topçu, pozitivizmden, tekniğe, sanayiye kadar hemen her değeri almak için çırpındığını kaydeder, bizim bu açıdan kültürümüzden medeniyet inşa etmemiz için yeni bir soluk, felsefe geliştirmemiz gerektiğini vurgular, Hareket felsefesinin bir yönünü buna göre uyarlar.

Teknik, batılılaşma, kapitalizm bir yanıla hele Topçu'nun yaşadığı dönemde, ABD merkezli dünya sisteminde biraz da “tüketim kültürü”, zenginlik ve pop kültür demektir. Oysa Türkiye’yi kurtaracak yegane güç, “ızdırap, ilham, hakikat arayışı, içerideki fırtınalardan” çıkar.

Topçu, konformizme karşı düşmandır.

O, tekniği ve sanayileşmeyi konformistlerin ürettiği, zenginlerin çıkardığı ve milletin ruhunu teslim aldığı için reddeder. Sanayi, millet için elzemdir. Fitne, kavgalar, çekişmeler, basit tartışmalar, pragmatizm, pozitivizm, kibir, haset, kin, nefret, içi boş parlak sözler yani özetle “Amerikan hayatı” ideal olmuştur. İşte böyle ortamda yeni mistikler, ızdırapla yanan millet mistikleri ortaya çıkar, Topçu biraz da bu ortamın neticesidir. Topçu tabiat filozofudur, tabiatın yapıcı, yaşatıcı gücünü önemser dolayısıyla modernizm karşıtlığı, tabiatı temel güç olarak görmesindedir. *İradenin Davası*'ndaki *“Mabet ve Tabiat”* yazısı ve *Yarınki Türkiye’deki Hareket Felsefesi* bu bakımdan, onun teknik, konformizm, modernite karşıtlığının özetini verir. (Topçu, 2004a, 15 – 36)

4. Komünizme, Yahudiye, Şia'ya Karşı

Nurettin Topçu'nun ve Hareket Dergisi'nin ortaya çıktığı dönemde milliyetçi, muhafazakâr, İslamcı başlığı altındaki tüm dini muhalefet alanını işgal eden meselelerden biri komünizmdir. Topçu, bir yanıyla keskin bir antikomünist olduğu kadar, İslam sosyalizmi tasarımının Türkiye'deki savunucularındandır. Dolayısıyla Topçu'nun anti-komünistliği, komünizmin bilhassa Lenin ve Stalin uygulamaları kadar Marks'ın din aleyhindeki tutumuna bağlıdır. Dönemin anlayışında komünizmin İslam'ı kaldırmak için kullanılan bir araç olduğu, dinsizliğin yayılmasında komünist ideallerin öne çıkarıldığı görüşü hakimdir. Bu bakımdan Tek Parti uygulamalarıyla komünizm, zaman zaman eşitlenerek Cumhuriyet'in komünizme karşı olmasına rağmen uygulama bakımından komünist olduğu yargısı geliştirilir. Komünizm gibi bilhassa İsrail meselesinde Filistin'in işgaliyle bağlantılı olarak Yahudi karşıtlığı da yine onun fikirlerinin merkezine oturur.

Cevat Rifat Atilhan'dan, Necip Fazıl'a kadar geniş bir kesimin Yahudi karşıtlığı Siyonizm'e olduğu kadar Yahudiliğin karakterine, çalışma hayatına, zihniyet dünyasına yönelir. Yahudiliğin tabi ki Türkiye'deki mason algısıyla örtüşmesi sözkonusudur.

Yahudi demek mason demektir. Dolayısıyla masonluğa muhalefet ve düşmanlık İslamcı camiada hiçbir zaman eksilmemiştir.

Komünizmin de kapitalizmin de bir "Yahudi oyunu" olduğu tezi Marks'ın Yahudiliği üzerinden geliştirilirken, kapitalizmin özellikle faiz düzeniyle "milletleri teslim" aldığı görüşüyle savunulur. İslamcı ve milliyetçi karşıtlar, Yahudi meselesini biraz da istihzayla karşılayarak "komploculuk" olarak değerlendirirler. Yahudi karşıtlığının bir yanında yine komünizm karşıtlığı da vardır ve birbirini tamamlar.

Topçu'nun evinde Hitler'in fotoğrafının bulunması belki dönemin atmosferi gereği komünizmle Yahudiliği eşitlemeyi de gerektirir. Zira onun yazılarında doğrudan "faşizm karşıtlığı" bulunmaz; övgüye yer verilmese bile devlet, yönetim biçimi, demokrasi gibi konularda bir ünsiyet mevcuttur.

Nurettin Topçu'nun ciddi olarak eleştirdiği, eleştirinin ötesinde tam karşısında durduğu kesimin başında Şia gelir. Genel itibarla tüm İslami kesim öncelikle 27 Mayıs sonrasında da İran Devrimi'ne kadar zaten Şia'ya karşı bir duruş içindedir. Topçu'nun Şia'ya karşı geliştirdiği refleks bir yandan Anadoluculuk, Türklük öte taraftan Osmanlı'dan tevarüs eden geleneğin devamı niteliğindedir. Topçu özel sohbetlerinde "Şiiilerin hiçbir zaman Müslüman olmadığını" söyler. (Kara, 2005, 47) Topçu'nun *Yarıncı Türkiye*'de olan "*Üç Kanlı Parti*" yazısı bu fikirlerini en sarıh biçimde ve bir arada ele alması bakımından hayli önemlidir. Üç kanlı parti; Şiilik, Masonluk, Bolşevik Partisi adeta Türkiye'nin ve Türklerin karşısına dikilmek üzere vardır: "*Üçü de Türk'ün hamle yapıp ayaklandığı, Türklüğün bir kuvvet olduğu devirlerde yoluna engel olmak, ilerleyişini durdurmak için meydana çıkmıştır. Üçü de milleti kahbece vuracağı anda insanlık namına karşısına dikilmiştir. Üçü de haksızlıkla işlenen hataları düzeltmek davasıyla fedakâr bir cephe halinde görünerek saf gönülleri peşinden sürüklemiştir. Üçü de az zamanda tertemiz Anadolu'nun en temiz çocuklarını bir sürü vatansızın emirleri haline koymuştur. Üçü de dünya nizâmı vadederek dünyamızı zindana çevirmiştir. Üçü de âlemşümül birer din olmak idealini her zaman sinsî bir maksatla muhafaza etmiştir. Üçünün de en açık ateş hedefi Türk*

dünyası oldu. Üçünün ilk ve en masum kurbanı olmak üzere Anadolu seçildi. Üçünün de hedefi insanlığın kanlı bir tarih kefenine bürünmesi idi. Üçünün de hak sesinin çıktığı her yerde kapkara ve kıpkızıl çehresinde kanlı dişleri gözüktü. Üçünün de muvaffakiyet sırrı, vatan sahiplerini, vatanlarında öksüz yaşatmak oldu."

İnsanlığa, İslam'a Şebeke Darbesi

Masonluk, Yahudiliğin partisidir; bunun da ötesinde her ikisi "İdeal bir insanlığın devlet ahlâkı dâvasını batırmak ve dünya devletlerini bir elden idare etmek için, vatandaşlık faziletini her memlekette adım adım takip eden" bir 'şebekedir'. İnsanlığın kurtuluşu bu şebekeyi dağıtmaktadır."(Topçu, 2004a, 113 - 116) "Ahlâk Nizamı" kitabının üçüncü bölümü Yahudiler üzerine yazılan yazılardan oluşur. Yahudilerin teolojilerinden tarihlerine kadar genel fikirlerini aktaran Topçu, belli başlı isimler üzerinden "Yahudi Şebekenin" faaliyetlerini, insanlığı nasıl teslim aldıklarını anlatır. Marks'ın komünizmle, Freud'un Allah inancını bile cinsi isteklere batırarak, Durkheim'in cemiyeti asıl yapıp Allah'ı unutturarak, Einstein'in izafiyetiyle mutlakı kaldırarak, insanlığın metafizik ve dini kanaatlerini bozmakla itham eder. "Şüphe yok ki Allah, yahudi kavmini, insanlığın başına musibet olmak için yaratmıştır." diyen Topçu, insanlığın iki düşmanının para ve Yahudi olduğunu, Hz. Osman'ın katlinden, Kennedy suikastına kadar Yahudilerin sürekli ihtilaflarla yönettiğini, ilköslam devletinin de Osmanlı'nın da yıkıcısının Yahudiler olduğunu belirtir. Burada Hitler'e yer veren Topçu İsrail'e de değinir: "İsrail orada durdukça İslam ve Türk dünyası tehlikededir. İstikbâl ya birinin, ya ötekindedir." Amerika, kapitalizm, maddi medeniyet ve Yahudiliği bir araya getiren Topçu, Amerika'nın bu açıdan insanlık için felaket olduğu kanaatini belirtir. (Topçu, 1999a, 205 – 223)

Nurettin Topçu komünizme çok geniş bir bahis açar. Komünizme Karşı Mücadele Dergisi'nde yazılar yazan Topçu'nun "Ahlak Nizamı" kitabının son bölümü bu konuya ayrılmıştır. Komünizmden kurtulmak için formüller de üreten mütefekkir, en başta "kapitalist salgından kurtulmayı" önerir.

Nurettin Topçu'nun komünizmi ele alışı, döneminin öteki aydınlarının yaklaşımlarıyla paralellik gösterse de onun kendine özgü dünyası, fikir hayatı, tasavvuf anlayışı ve Hareket felsefesi komünizmi daha detaylı ve derinlikli değerlendirmesini sağlar. İdealizm ve realizm ekseninde maddiyatçılıkla ruhçuluk arasında karşıtlıklar kurarak komünizme yaklaşan Topçu, bulunduğu çağın özelliklerine uygun olarak bir bakıma Amerikan dünya görüşüne uygun yaklaşımlar da içerir. Dolayısıyla Amerikanlaşma ile komünizm Soğuk Savaş sürecinde birbirinin düşmanı olarak gözüktür fakat özünde kapitalizm ile komünizm maddi medeniyetin bir unsurudur.

Madde bağımlılığını insanlığın tarihiyle başlatan Topçu, komünizmin ferdi iradeyi yok ettiğini, fena metodlar kullandığını, evrim ve irade prensiplerini yok saydığını dile getirirken Türkiye'de komünizmin tarihini, sosyalizmin prensiplerini ve sosyalist biçimleri ele alır. Topçu, eleştiri felsefecisidir; bu açıdan da komünizmin Türkiye'de yayılmasından da yine dincileri sorumlu tutar. Anarşizmden eğitime, kapitalizmden demokrasiye kadar pek çok güncel akım komünizmi besleyip büyütür. O her ne kadar iki farklı dünya olarak görse de komünizmin eşitlikçiliğini önemser fakat ona karşı yeni bir nizamın uç vermesi için tekliflerde bulunur.

Ruhi yayılmanın genişlemesi bu açıdan kendi felsefesinin de özü mahiyetindedir. Topçu, komünizm karşısında Hristiyan alemiyle işbirliği yapılması gereğini de duyar. (Topçu, 1999a, 227 – 304)

5. Siyasetin ve Demokrasinin Karşısında

Nurettin Topçu'yu İslamcılardan ayıran en belirgin fikir, demokrasi ve siyaset karşısında tavır almasıdır.

Topçu, döneminin ana akımı, ruhu olan demokrasiyi çok sert eleştirir, yeri geldiğinde demokrasinin karşısında olduğunu dile getirir. Faşizmin dünya genelinde gözde ve egemen olduğu dönemlerde fikri yapısı oluşan, eğitimi tamamlayan Topçu, Hareket dergisini de demokrasinin hala gözde olmadığı, dünya sisteminin başına geçmediği vakitte II. Dünya Savaşı öncesinde çıkarmıştır.

Demokrasinin galibiyeti demek, Amerikan dünya sistemi ve kapitalizm demektir.

Bu nedenle demokratik usûl ne kadar cezbediciyse, demokrasi kavramının çağırıştırdığı fikri alt yapı, siyasi anlayış ve kültür o kadar kötüdür. Halbuki dönem bilhassa 1946 yılından sonra demokrasinin "faziletleri" üzerine yoğunlaşmıştır. Demokrasi, Tek Parti idaresinden kurtulmak için Müslümanların ellerindeki tek koz, ihtimal, çıkar yol idi; Demokrat Parti idaresiyle bu imkân iyi değerlendirilerek Tek Parti tamamen tarihe kaldırıldı. Topçu bunu genelleştirir: *"Demokrasi uzun bir tarih içinde zulüm yapan hükümdarların zulmünden korunmayı en fazla teminat altına alan rejimdir."* (Topçu, 1999, 20)

İslamcılar, Amerikan dünya sistemine intibak etmede, onu uygulama konusunda mütereddit davranmadı, demokrasi kanalını kendileri için tek çıkış yolu olarak gördü. İdeal bir devlet ve yönetim sistemi için kafa yormadıkları gibi, Tek Parti korkusunun şekillendirdiği zihin ile siyasette sıradan partileşme yoluna gitti. Topçu, hem siyasete hem demokrasinin kendisine muhalefet eder; demokratik yolun Tek Parti ve inkılaplar için sergilediği ortam konusunda çok da tereddüt göstermese de sonuç olarak demokratik hayatın millet ve devlet yapısını, beklenen ideal düzeni zedelediği kanaatindedir. Topçu'nun kaygısı dini muhalefet alanının, Tek Parti karşısındaki memnuniyetsizlerin, milliyetçi mukaddesatçı çevrelerin bölünmesi, kendi içlerinde farklı fraksiyonlara ayrılması, ayrıca milletin yine demokratik partiler kanalıyla birbirine düşman olacak şekilde kinlenmesidir.

Partilere, aktüel siyasete, demokratik hayata bu açıdan çok büyük rezerv koyan Topçu, kaygısını pragmatik olanın her alanda zaafa yol açacak bölünmeler olacağını dile getirir. Bu konuda samimi ve sahicidir. Diğer tüm fikirlerinde olduğu gibi kendi kişisel ikbalini değil, milletin geleceğini düşünür; aynı formülü bölünme, fraksiyonlara ayrılma endişesini dini alan için de ülkenin genel yapısı için de gösterir: *"Din içinde zümreler, devlet içinde partiler, dini ve devleti yıkıcı oluyorlar. Bugün bakışlarında irade eseri bulunmayan, çeşitli heveslerin hastası çocuklara yarını emanet ederken işlediğimiz suç, onlara bugünden sonsuzluk ihtirasının aşısını yapmayışımızdır."* (Topçu, 2004a, 15)

İdeal devlet yapısı bahsinde Nurettin Topçu derli toplu bir teklifte bulunmasa bile, devlet kavramı üzerinde kendi felsefesine uygun görüşleri savunur; bu açıdan önemli olanın rejimin iyiliği veya kötülüğünden öteye, insanın durumudur: "Hiçbir rejim kendiliğinden, mutlak surette

ne iyidir, ne de fenadır. Esas olan, onu kullanacak, insanın ruh ve ahlak yapısıdır.” Tabi bununla bağlantılı olarak demokrasiye araç olarak bakıp bakmamak mühimdir: “Sade bir âlet, bir cihaz olarak, insan ve hürriyetlerinin korunmasında demokrasi, en elverişli bir hukukî müessesedir. Lâkin bu müessesenin muvaffakiyeti, onu kullananların iyi niyetine bağlıdır. İyi niyet olmazsa demokrasiden, başka rejimlerden doğacak bütün fenalıkların doğması beklenebilir.”

Demokrasi Uyuşturur

Topçu'nun demokrasi üzerine geliştirdiği fikirler sonraki dönemlerde de sıkça yaşanan tartışmaların öncülüdür. İslamcıların demokrasinin çoğulcu ya da çoğunlukçu yapısına karşı, millet varlığının bilinç düzeyi, temsil kabiliyeti ve ideolojilerle, resmi ideoloji söylemleri açısından giriştikleri demokrasi eleştirisi Topçu'nun gündemine girmiştir. Demokrasi, bir model olarak belki mükemmel değildir ama aynı zamanda her anlamda millete, bireye büyük sorumluluklar yükleyen bilinç düzeyini uyuşturan bir fonksiyonu vardır. İslamcıların Demokrat Parti'den itibaren demokrasiyi yönetim, fikriyat, ideoloji anlamından eleştirip yok sayan tavrına karşılık bir metot olarak benimsemeleri, zaman zaman savunuculuğunu yapmaları derin gelişmelerinin sonucudur.

2013 yılından sonra Türkiye'de başlayan demokrasi tartışmaları ve “demokrasinin yalnızca sandık olmadığı” kanaati erken dönemlerde onun da gündemindedir. Çünkü demokrasi, her ne kadar sandıkta yapılan tercihse de geniş bir “yönlendirici grubu” da bulunur. Ona göre, halk sadece kendi aklıyla oy kullanmaz, gazeteler, münevverler doğru yolu halka gösterirler, elbette çoğunluğu halkı aldatır. Halk da kendini aldatır, “dizginler elimde” zannıyla. Dolayısıyla demokrasinin muvaffak olması için siyasi hürriyet lazımdır; olgunlaşmamış ve kendi yolunu bulamamış halk kötü niyetliler elinde oyuncak olabilir. Bu yüzden münevverler ve partiler faziletli olmalıdır. Topçu için parti ve aydınlar demokraside halktan daha önemlidir. Esasında vurgusu, kamuoyunadır. Bugün için neredeyse “kutsal” idare olarak görülen demokraside oy verenlerin her zaman erdemli olması beklenemez. Topçu bu nedenle “sürü” kavramına işaret eder. Sürü bilinçsizce yönlendirici güçlerin etkisinde oy veren kitleleri karşılayan kavramdır. Demokraside seçim hürriyeti mutlak hakikat olamaz, zira ilimle faziletin etkisinde bir toplum yapısı ön şarttır. Demokrasi farklı fikirlerin çatışmasından çok düşmanlığı artırarak menfaatlerin çarpışması halini alır; anarşist fikirlerin de önünü açar.

80'li yıllarda demokrasiye sert eleştiriler getiren Kemalist elit, İslamcıların önünün açılması, dinciliğin gelmesi tehlikesini, demokrasiye bağlamışlardı. Benzer görüşler tüm Ak Parti iktidarı boyunca sürmüş, halkın tercihinin yanlışlığı, “bidon kafalı, göbeğini kaşıyan adam, çobanla sanatçının oyunun aynı olmayacağı” gibi sözlerle anlatılmıştı. Vekillerin seçilmesi için vatandaşa yapılan dalkavukluklar, adaylıklar, propagandalar hep menfi tesirde bulunur. Topçu demokrasinin halk rejimi değil, monarşik karakterli olduğunu savunur. Bu anlamda fazilet gibi ilkeler demokraside görünmez; ferdi iktidar da mümkün değildir. Demokrasi gerçek milliyetçiliğin idare sistemi olamaz Topçu'ya göre: “Çünkü milliyetçilik, halkı teşkil eden fertlerin herbirinin istediğini yapmak değildir; belki halka hizmet rejimidir. Millet, fertlerinin üstünde ideal bir realitedir. Herbiri kendisi için bir otomobil sahibi olmak isteyen halk, böylelikle milletini düşünmez olmaz. Her biri apartmanın ve irat kaynaklarının, vergilerinin indirilmesini veya büsbütün kaldırılmasını isteyen fertlerin bu emeli millet sevgisiyle millet dâvasına

bağlanmaz.” Demokraside bir zümre istibdattır. “Demokrasi adına halkı soyan, aldatan ve sürükleyen siyaset, basın ve ticaret sahtekârlarının kolay muvaffakiyetleri ise bu iddianın delilidir.” Zira hakikâti, sanatı, ahlakı yükseltmez demokrasi; cahilliği yüceltir, vatandaşın ahlakını düşürür.

İslamcıların tezlerinin tam aksine demokrasi, insan portresi açısından her zaman doğru kararlar vermez, yüksek kültür de üretmez dolayısıyla verdiği oyların kıymeti çok da yoktur. Alimin, filozofun değil, cahilin ve ayak takımının rejimi olan demokraside siyaset zaafımızın eseri, zehirli bir silahtır. Topçu, siyasi partilerin özelliklerini *Siyasi Partiler I-II* yazılarında detaylı olarak incelerken, pek çok fraksiyonu da belirtir. Her halükarda demokrasi dolayısıyla siyaset sosyalizm, komünizm, milliyetçi, muhafazakâr, İslamcı oluşumları ortaya çıkarıp milleti böldüğü gibi bu akımların kendi aralarında da onlarca parçaya ayrılarak sürekli küçük küçük düşman grupları teşekkül ettirdiğini belirtir. (Topçu, 2004a, 119 – 139)

6. Otoriter Devlet

Nurettin Topçu'nun hususiyetlerinin başında yaşadığı dönemin devlet refleksleriyle tarihi manada algıladığı devlet anlayışının genel olarak içinde bulunduğumuz post-modern çağın görece zayıflatılmış, etkisi düşürülmüş, bireyi öne çeken “garson” ve “hizmetçi” karakterden farklı olmasıdır. Topçu'nun bulunduğu dönemin devleti müşfik babacan bir otoritedir. Baba devlet, Tanrının tarihteki yürüyüşü, Allan'ın yeryüzündeki gölgesi gibi nitelikler geleneksel devlet anlayışımızda bulunur. Özellikle otorite, disiplin ve ödev ahlakı üzerine bina edilen Topçu sisteminde, devlet bunların hepsidir. Otoriterliği, devlet olma vazifesini yerine getirmesindedir. Fakat buna karşı o devletin bireyi ezmesini, kötüler tarafından kullanılmasını, ikbal yeri olmasını, bir grubun tahakkümüne geçmesini de reddeder.

Nurettin Topçu'ya göre devlet zorbadır ama zorba, bireyi ezen devlet anlayışından çıkmak ancak vazifesini yerine getiren “manevî kuvvetlerle” donanmasıyla mümkün olur. Şu pasaj onun devlet anlayışının temellerini oluşturur: *“Bir devletin ululuğunu anlamak için, onun sınırlarını dolaşmaya veya ihracatının pek büyük rakamlarını araştırmaya lüzum yoktur; dağda ve şehirde kanunlarını yürüten zabıtasının kudret ve adaletini görmek kâfidir. Polisle jandarmanın kanun sayıldığı yer, ideal devletin vatanıdır. (...) Dağda jandarma zorbalık yaparken, şehirde polisin iktidarını kaybettiği devlet, kanunun milleti, milletin kanunu tanımadığı devlettir. (...) Devletin iktidarsızlığı da zorbalığı kadar tehlikelidir ve iktidarsızlığının artarak, bütün millet vücudunu sarmasından, sonunda zorbalık doğar. Nerede kanunu kullanırken polis kral kadar kuvvetli ise, orada büyük ve yıkılmaz bir devlet vardır. O devletin sahibi olan millet de büyük millettir. Büyük millet kavramı, büyük devlet kavramından hiçbir zaman ayrılmaz.”*

Devlet kavramını anarşistler ve büyük sermaye sahipleri tehdit eder. Kapitalistler devleti araç olarak gördüklerinden büyük milletleri parçalamayı sürdürürler. Etnik temelli ayrışmalar devletleri tehdit eder. Bu anlamda 90'lardan sonra Türkiye'de yaygınlaşan devlet anlayışı Topçu'nun altını çizdiği tehlikeleri ihtiva eder. Mesuliyet kavramını burada da devreye sokan Topçu devlet otoritesi ile zulmü birbirinden ayırır ve devlet otoritesinin zalimliğe dönüşmesini, mesuliyetin engellediğini belirtir. Nurettin Topçu'nun devlet tanımı kendine has vurgulara sahiptir. Hakkı hakikat yapacak kuvvetin adidir devlet. Bu nedenle devlette

eğer bir boşluk, zaaf varsa orada istibdat ortaya çıkar. İradesizlik, devletsizlik demektir. Devlet, vitrin eşyası değildir; bugünün makine medeniyeti, eskilere oranla daha fazla devlet iradesi beklemektedir: *“Kendilerinde devlet iradesi yüksek değer kazanmış, vecd ve iman halini almış insanlar vardır. İşte en iyi devlet şekli, devleti aşağı tabakanın menfaat sefaletlerinden kurtararak bu devlet gönüllülerine teslim edecek şeklidir. Bu şekil daima otoriteci devlet şeklidir. Her devirde en iyi devlet, en yüksek otoriteye sahip devlettir. (...) Yeryüzünün en güçlü iradesi, devlet iradesi olduğuna göre devleti ve onun gerçek şekli olan en büyük otoriteli devleti istememek, kendi kendimizi istememek gibi bir çelişmedir.”* (Topçu, 2004a, 149 – 168)

Devletin hangi rejim ve dönemde olursa olsun bir ikbal yeri gibi görülmesi, menfaatçilerin sürekli o tarafta yer alması Topçu için normaldir. Hatta sadece devlette en kültürsüz, en aşağı değer tabakaları hakimiyet sağlamıştır. Bu nedenle devletin temelini kültür olarak görür. Onun anlayışına göre devlet insan gibidir, ruhu ve organları bulunur. Yani maddi ve manevi kaynaklara haizdir. Bu, onun Hegel’in “Devlet, ilahi iradenin yeryüzünde gözükmektedir.” sözünü merkeze alan bir anlayışa sahip olmasından kaynaklanır. Devleti maneviyat, ruh, mesuliyet gibi kavramlarla açıklaması biraz da bundandır. (Topçu, 2004a, 30 – 114)

Otorite, maneviyat ile sağlanır. Ruh, sıkı bir disiplin öngörür. Millet burada kilit noktada bulunur; devlet iradesinin kaynağı millettir. Millet devlete emirler, irade ve hayat verir. Dolayısıyla Topçu’da devlet mutlak değildir, kaba otoriteye, mesuliyetsiz şiddet imkânına haiz olamaz; yetki, irade ve güç millettir. Topçu için öncelik millettir, millet ile devlet ayrılmaz, dolayısıyla millet devlet varlığında kazanan disiplin ve otoriteyi içselleştirmek mecburiyetindedir.

7. Millet, Vatan, İslam

Türkiye’de İslamcılık düşüncesi 27 Mayıs sonrasında tercümelerin etkisiyle vatan, millet, İslam konusunda ayrışmalara gitti. Milliyetçilik karşısında, etnik anlamda ayrılıkçı milliyetçiliğe mesafeli davranan Osmanlı İslamcılığı, İslam ile vatan ve toprak ayırımına gitmeden, Türkiye’deki Müslüman kimliğini, Türklük ve İslam ile tanımlamıştı. Bunun en mücessem örneği Akif’in İslamcılığı ve özelde İstiklal Marşı metninin kendisidir. Meşrutiyet İslamcılığı İslam ülkelerinin ve Müslümanların kurtuluşunu İstanbul’dan başlatırken 27 Mayıs sonrasında bu büyük oranda yok oldu. Sınırları, alanı, etkisi bilinemez bir ümmetçilik söylemi İslamcılığı etkisine alırken, İslamcılar vatan ve toprak ile bağlarını kopardı.

Nurettin Topçu Hüseyin Avni Ulaş’tan Remzi Oğuz Arık’a kadar Anadolucuların fikirlerinden etkilendiği için onların görüşlerini sadece tekrarlamakla kalmamış aynı zamanda Tek Parti dönemi ve sonrasında onlara yeni boyutlar eklemiştir. Onun kaynakları fikir adamları olduğu kadar tarihteki önemli kahramanlar ve Sultanlardır. Fatih ve Yavuz, gazaları, geniş ufukları, stratejik düşünceleri ve en önde savaşmaları, bu ideallerini gerçeğe dönüştürebilme irade ve hareketleri nedeniyle örnektir.

Topçu’nun aradığı hareket adamı tiplmesi tam manasıyla Fatih ve Yavuz’da şekillenir. Onun İsyah Ahlakı yani aslında bulunduğu döneme düşmanlığı, zamanın ruhunu eleştirmesi bir yönüyle rejimin tarihi inkâr etmesindedir; “büyük atamız Fatih’in” bize bıraktığı Konstantiniyye’nin fethi tek mirası değildir, aynı şekilde Çaldıran kahramanı, Plevne gazisi,

Akif, Hüseyin Avni aynı ruh ve ideal dünyasının mirasıdır. O, böyle bir tarihe ve coğrafyaya sahipken “vatandan ayrı vatan, vücutlardan uzakta ruh arayanları” yani İslamcıları, Turancıları hatta Kemalileri sert biçimde eleştirir. Bu bakımdan Fatih “atamızdır.” Burada Fatih ve fethi yüceltirken Topçu’nun sadece “kılıca dayandığını” söylemek hatalı olur, o önceliği kalbe verir, kılıçtan çok kalp Allah’a varır: *“Malazgirt’te başlayan, İstanbul’un alınmasıyla tekrarlanan fethin gayesi milletimizi, ruhları sonsuzluğa kavuşturucu bir kültüre sahip kılmaktır.”* Burada Topçu fethin yedi büyük harikayı başardığını söyleyerek, fethin ruhçuluk, iman harikası, yeni bir sanat anlayışı, Rönesans’ın kapısı, Anadolu’da birliği tamamlama, adaleti sağlama ve rahmeti izah eder. (Topçu, 2013, 13 – 47)

Fetih, aynı zamanda Anadolu’yu İslamlaştırmanın, yurt ve vatan kılmanın adıdır. Dolayısıyla Topçu fethi öne çekerek İslam ile coğrafyayı birleştirir. Bu coğrafya ancak gaza ve cihat ile vatan kılınmıştır; bunu gerçekleştiren farklı kavimden, soy, boy ve etnik yapıdan insanlar da elbette millettir. Böylece fetih hem bir vatan hem bir millet aynı zamanda İslam’ın biricikliğini kurgulamıştır.

Tarihi Ruh ve İradeyi Yeniden İnşa

Nurettin Topçu’nun fetih ile vatan ve millet inşasını işlediği yıllar Tek Parti ve sonrasıyla esasında 27 Mayıs’ın akabine rastlar. Topçu, Turancılığın, Kemalizmin, İslamcılığın Anadolu’yu, fethi gerçekleştiren Türklerin, İslam’ın zayıflatılması, yok sayılması ya da gözden düşürülmesi çabasına tepkisini Anadoluocuların tezlerini kendi zamanında öne çıkararak karşılamaya çalışır.

İslam’ın kaba ve şekli yönünün öne çıktığı, ruhunun, ideallerinin gerilere itildiği bir dönemde, tercüme hareketlerine karşı da bir çıkış yapan Topçu, aynı zamanda yükselen komünist ve sosyalist hareketlere de cevap niteliğinde yazılar kaleme alır. Millet, coğrafya ve İslam’ı bütünleştiren Topçu, döneminin yaygın kanaatlerini reddedecek delilleri tarihin kendisinden süzerek getirir.

Dönem içeriksiz İslam, İslamsız Türk, Türksüz vatan, İslamsız ve Türksüz millet icat etme dönemidir. Topçu bunların hepsine karşı koyarak milliyet ile dinin ayrılmaz birlikteliğini net ve ciddiyetle savunur: *“Ferdî ruhlarımıza ebedî hayatı ve ebedilik inancını İslam sunduğu gibi milletimizin ebedî hayata sahip olması yine İslam sayesinde. Dünya için devletler çabuk yıkılırlar; Allah için devletse ebedî olacaktır. Türk’ü İslam’dan ayırmak isteyenler, bu hareketleri ile milletimizin felaketlerine ve feci yıkımlara sebep oldular. (...) Türk dünyası birlik içinde kurtuluşunu ararken İslam’ın birleştirici ruhuna sığınmaktan başka yol bulamayacaktır. İrk, sade kendi varlığı ile birlik yapamaz.”* Topçu, müstakil bir ülke ve millet özlemini dile getirirken hiçbir büyük devlet himayesini kabul etmeme yönünde görüş bildirir: *“Özlediğimiz Türk milliyetçiliği, ne Amerikan yardımının, ne de Rus himayesinin eseri olabilir.”* (Topçu, 1999, 145 - 157)

Turancıları, Anadoluocuları ve İslamcıları belirgin olarak zikrederek inceleyen Topçu Anadoluocuların milliyetçiliğin kalbine İslam’ı yerleştirdiklerini fakat İslamcıların dini millettan ayırarak ona karşı koymak isteyenleri güçlendirdiklerini sert biçimde zikrederek karşı çıkar. Bu açıdan Topçu ırkçı değildir, Türk kavramı fetihle birlikte kullanılır ve

Anadolu'daki millet varlığı öteki Türk coğrafyalarından farklıdır: "Milli coğrafyaya vatan deniliyor. Bu, milletin dayandığı en esaslı realitedir. Coğrafya veya toprak denilen bu unsur, sanki millî vücudun belkemiğidir, iskeletidir. En yakından elle dokunulur tarafıdır. Vatan ufukları, havası, manzarası, toprak şartları ve geçinme şeklini tayin edici bütün hususiyetleriyle milleti karakterlendirir. Milletin en yakın mülküdür. Şahsiyetimizin bir parçası olduğuna göre, toprak millete şahsiyetini kazandırıyor. Toprak aynı zamanda ırkı tayin ediyor. Vatan hudutları dışında ve toprak şartlarından tamamen müstakil ırk diye bir şey yoktur. Irklar, belirli fizyolojik şartlarla muayyen topraklarda meydana geliyorlar. Toprak şartları ırkları yaratıyor ve evvelden belirli şartlar kazanmış olanları yoğurup yeni ırklar meydana çıkartıyor. Yeryüzünde ebedî değişmez ırklar görülüyor. Irklar evrim geçiriyorlar. Bu evrimi idare eden toprağın şartlarıdır. Bugün Anadolu ırkı ile Tibet ırkı arasında yakınlığın bulunmayışı bundandır." (Topçu, 2004a, 31)

Topçu'nun Türklük kimliği bununla sınırlı değildir, Türkmenlerin Anadolu'nun İslamlaşmasında çok büyük etkileri olduğunu düşünürken, "İslam olmadan evvelki Anadolu insanı bize benzemiyor. İslam, onun ruhunu değiştirmiştir." kanaatindedir. Anadolu'nun İslamlaşması Türkmenlerin etkili rolü yanında Haçlılara karşı koyma, Cihat-ı Ekber'i ikame etme, mücadele, Nasrettin Hoca'dan Yunus'a kadar geniş bir çevrede vücut bulmuştur. Türklerin tabiatı Anadolu'da ruhlaştırdığını savunan Nurettin Topçu, bu sürecin aynı zamanda millet oluşturmayı da başardığı kanaatindedir. Bir zümre insanın istismarına yarayan coğrafya fetihlerle millete kavuşunca ruhunu da kurmuş olur.

Millet mefkûresi, birlik oluşturmak demektir. Birliği kuran madde ve ruh, fertten doğan hareket, din, dil, dilek birlikleri Oğuzların da etkisiyle gerçekleştirildi. Ancak Topçu tüm bu süreçlerde ortaya çıkan Anadolu insanı ve millet mefhumunu izah ederken İslamcılara tüm bu süreçleri tersine çevirme mücadelesi verdikleri için karşı çıkar. Topçu'nun İslamcılığı bir yanıyla İslamcılığın eleştirisine girerek İslamcılığı kendi mecrasına vatana, toprağa, millete, İslam'ın özüne döndürmeye yöneliktir: "İslamcılar, bu memleket çocuğunu yetiştiren emek ve toprağın hakkını inkâr ettiler. Coğrafya ile iktisadın millet varlığının iskeleti olduğunu, İslam'ın da ona hayat verici ruh olduğunu, ruhun bedenden, beden de ruhtan, ayırlamayacağını düşünmediler. Osmanlılık, bir milletin tarihini ve onun mukadderatını bir hanedanın azamet ve şerefinden ayrılmaz bir bütün haline getirmişti." Topçu Turancılara da eleştiriler getirerek, onları da "bu topraklara yabancı" olmakla suçlar: "Turancılığa gelince, bu ülkünün daha hareket noktası çürüktü: Turancılar, soyu milletle karıştırıyorlardı. Hakikatte yalnız bir Lâtin milleti, Cermen milleti, İslâv milleti olmadığı gibi bir Turan milleti de olamazdı." (Topçu, 1999a, 109 – 146)

Komünizme Karşı Müslüman Anadolu Sosyalizmi

Nurettin Topçu'nun hususiyetlerinden biri de döneminin en önemli eğilimlerinden olan Komünizme, Stalinist SSCB'ye ve onun Türkiye'deki etkinliğine karşı çıkmak olmuştur. Komünizme Karşı Mücadele Dergisi'nin en önemli yazarlarından biri olarak Topçu, komünizmin karşısında durmuş hem doktrin hem siyasi boyutuyla bu ideolojiyi yermiştir. Fakat Topçu bilhassa Baas rejimleriyle gündeme gelen sosyalizm tartışmaları, yine Türkiye'de etkinliği görülmeye başlayan sosyalizm, bilhassa 27 Mayıs sonrasındaki yerli sosyalizm, Türk tipi sosyalizm, Türkiye İşçi Partisi tartışmalarına katılmış ve kendi meşrebine uygun biçimde İslam Sosyalizmi'ni savunmuştur.

Topçu'nun İslam sosyalizmi, esasında kadim İslam medeniyeti, bilhassa Anadolu'nun İslamlaşmasından sonraki süreci, buradaki sistemi izah eden, onu yeniden kapitalist dünya sisteminin, Amerikan kültürünün karşısına yerleştirmek isteyen karakterdedir. Sosyalizm, bilindik manada değildir; dolayısıyla İslami Sosyalizm de bir ideoloji veya doktrin hiç değildir, onun Anadoluculuk görüşünün bir devamı niteliğindedir. Bu bakımdan "Ahlâk Nizamı" kitabındaki "Anadolu Kültürü ve Sosyalizm", "Sosyalist Cemiyet Nizamı", "Ne İçin Sosyalizm", "Sosyalizme Karşı Koyan Kuvvetler" yazıları onun kafasındaki İslam sosyalizmini açıklayan niteliktedir.

Müslüman Anadolu sosyalizmi terkibi bile kendi başına, o dönem cari ideolojiler için yanyana gelmeyecek kavramlardır. Topçu, dönemin getirdiklerini reddederken komünizmi reddedip Anadolu sosyalizmini inşa etmeyi, sosyalizmi milliyetçilik olarak formüle etmeyi göze almıştır: "Müslüman Anadolu sosyalizmi demek, İslam'ın ruh ve ahlakına sahip olacak Anadolu'nun insanını ve bütün hayat kuvvetlerini, ferdi menfaatlerle ihtirasların sınırları dışına çıkarıp bir ilahi bölgede, tam iktidarı ile sağlam iradenin disiplini altına, millet selameti yolunda toplulukla seferber etmek demektir. Komünizmi bertaraf edecek ve siyonizmi toprağa gömecek tek kuvvet budur; öbür adı milliyetçiliktir." (Topçu, 1999, 25)

İslam sosyalizmi bir sistem inşa etmenin ötesinde antikapitalizm, antikomünizm gibi karşıtlıkların sonucunda ortaya çıkmış, genel kavramsal ilkeleri bulunan önemli bir hassasiyettir. Topçu bir reformisttir, yenileyici, ihyacı karaktere sahip önemli bir öncüdür. Ama bir doktrin inşa etmekten uzak, belirli kalıpların, ezberlenmiş ideolojilerin sözcülüğünü yapmaz. Topçu bir sentez adamıdır. Hareket felsefesi de daha önce inşa edilen kültürün, medeniyetin, anlayışın, vatan ve millet algılarının sonucu olarak yeniden o ruha, iradeye ve eyleme geçişi kapsar. Reformistlik, klasik manada İslam'ı modernize etmek değil, tam tersine yenilemek, güncellemek çağın enstrümanları eşliğinde 1000 yıllık tarihimizde kaydedilen terkibi, ruhu yeniden nesillere aktarmaktır. Onun İslamcılığı bir açıdan yenilikçiliktir, Topçu yeniye telaffuz etmeyi sever, yeni üzerinden geleneksel ve ontolojik olanın kurulmasını hedefler. "Geçen günler yenilik getirmez oldu" cümlesi, (Topçu, 1999a, 301) "Yarınki Türkiye" kitabındaki "Bizde Rönesans" yazısıyla birlikte okununca anlam kazanır. "Bizde Rönesans" yazısı, İslamcı düşünce içindeki damarları desteklediği gibi yer yer sorgulama yapmaya da yönlendirir. Bu Rönesans, hem İslam tarihini sorgulamayı hem de onu yeniden nesillerin önüne getirmeyi içerir; aslında geleneği yenilemekten ziyade geleneği ortaya çıkaran ruhu, iradeyi ve hareketi gündeme yerleştirmek Topçu'nun asıl yaptığı iştir.

"Kültür ve Medeniyet" kitabındaki "İnkılap ve Yeni İnkılap" yazıları bir bakıma Cumhuriyet inkılapçılığına bir atıf ve onu eleştiren noktalar barındırırken, inkılapçılığın nirengi noktalarını da izah eder. "O halde bir ıslah hareketi zarurîdir ve bu ıslah hareketi ebedî olan dinin ruhunu, her mevsime göre değişen şekiller ve renklerle muhafaza etmenin sırrını bize öğretecektir. (...) Biz, aynı zamanda rönesansımızı da yapacağız." diyen Nurettin Topçu, ideal bir düzen öngörse de doktrinerlik yapmaya kalkmaz, temeller üzerinde durur: "Yeni nizamı hayatımızın her sahasına getirecek kuvvet Anadolu'nun toprağından, İslam'ın nurundan, insanlığın beşbin yıllık hikmet ve ilminden ilham ve hayat alacak, Anadolu'da yeni bir kültür ve medeniyetin doğuşunu müjdeleyecektir." (Topçu, 2004, 58 – 67)

8. Önce Ahlâk: Kurucu, İnşacı, Yıkıcı

Meşrutiyet İslamcılığı döneminde Babanzade Ahmet Naim Efendi de ahlak üzerinde durmuş, *İslam Ahlakının Esasları'nı* kaleme alarak, ahlakın düşünce üzerindeki tesirini belirtmişti. Fakat aktüel manada çağın ahlakı, Müslümanların çağın içindeki ahlaki durumları, siyasette, çalışma hayatında, fikirde, kültürde, iktisatta yerleşik ahlakın nasıl olduğu, dolayısıyla nasıl olması gerektiği konularında yazılar yazan çok az insan olmuştur. Ahlaka değinenlerin geneli ahlaki teorik alanda tartışmaya açmış, Türk milletinin, idarecilerin, halkın ahlakını sorgulamamıştır.

Müslüman ahlakının çağın getirdikleri karşısındaki vaziyetiyle mukayesesinden çıkan sonuç üzerinden bir inşa faaliyetine de pek rastlanmaz. Batı modernliğinin güçlü tesiri elbette tüm fikrî ve pratik sahalarda olduğu gibi ahlak hususunda da etkili oldu. Topçu, burada Türkiye'de etkili olan ahlak telakkilerinin hepsine karşı çıkar. Determinist, rasyonalist, sosyalist, pragmatist, oportünist ahlaklardan kaçan, onları çok sert biçimde eleştiren Nurettin Topçu, kendi sistemi çerçevesindeki ahlaki savunur. Bu açıdan onun ahlak anlayışıyla hareket felsefesi, isyanı, uyumseverliğe, konformizme, kamplaşan siyasete, ruhsuz ve iradesiz bireylere, antikomünizme, antisyonizme, antikapitalizme yatkın düşüncelerini kapsar.

Topçu, ahlaki bir sistem olarak algıladığı gibi ondan daha ziyade pratik manada, hemen her konunun disiplini manasında da kullanır. Onun ahlak algısı Kant'a, Bergson'a dayanır. Mistisizmi, ruhu ön plana çıkaran Topçu'nun ahlakı, isyanı da içine alan bir duruş biçimidir. Ahlak bir sistem, doktrin, ideoloji değil, bir tavır, "işin gereğidir". Bu açıdan sistemli bir ahlaktan ziyade "ahlaklılık" önemlidir. Onun içsel, ruhu yükseltmeye, dinin aslını göstermeye dayalı fikirlerinin merkezinde ahlak bulunur: *"Her dinin esasında ilâhî iradeye iştirak ve ona teslim oluş vardır. Bu halin gerçek gayesi, ruhun yükseltilmesidir. Buna ahlaklılık denir. Bütün dinler, insanların ahlakını yükseltmeye çalışmışlardır. (...) İslam dünyasında ahlak adına sade cinsî hayata bağlı bir disiplinle ahlakın kelimelerini kullanan bir reklamcılığa başvurulmaktadır; ahlaki bir yaşayış ve ideal görülüyor."* (Topçu, 2002, 45 - 52)

"İslam ve İnsan" kitabındaki *"İslam Ahlakı"* yazısında ahlak anlayışını genel boyutlarıyla ele alan Topçu, şekli, gösterişe dayalı ahlak fikrine karşı kendini bilmeyi öne çeker. Sürekli başkalarını itham eden insanlık, kendini bilmediği, kendine yönelmediği için ahlaki manada geri durmaktadır. Topçu burada, farklı ahlak telakkilerini gündelik hayattan aktararak ahlak isteyenlerin asıl ahlaki baltaladığı kanaatindedir. Onun eleştirisi ahlak gösterisi içinde herkesin kendi konforuna düşkünlüğüdür: *"Halk veya kütle, normal yaşayışı içinde ahlaki istemiyor, kendi menfaat ve saadetini istiyor. Ona karşı gelen harekete ahlaksızlık diyor."* Ahlakın içinde ızdırap vardır, hayvani hayattan insani hayata ahlak geçirir. Halk için din ahlaktır ama büyük ruhlar Peygamber ve veliler için ahlak Hakk'a yükselme iradesidir.

Ahlak Hörmetle Başlar

Nurettin Topçu'nun ahlak anlayışının merkezinde "hörmet" vardır; onu da Kant ile birlikte açıklar: Vicdan dediğimiz pratik akılda barınan ve kendini beğenme vehmini yok etmek suretiyle vicdanın önündeki engelleri ortadan kaldıran ahlak duygusunun adı hörmettir. Hörmet duygusu, ferdi hisler karşısında vicdanı idare eden kanunun üstünlüğü tasavvurunu yine vicdanda doğurmaktadır. Bu sebepten vicdanın kanununa hörmet, ahlakımızın

kımıldatıcısı değil de ahlaklılığın tâ kendisidir. Hörmət, bizde bayağı hislere karşı gelen bir harekettir. O, hassasiyetimizi hür hareketimize engel olmaktan kurtarır. Hörmət, insanadır, eşyaya hörmət edilmez. Hörmət korkudan ve hayrattan tamamen ayrıdır. Büyük sayılan bir adamın karşısında varlığını eğilir, fakat ruhum eğilmez. Burada hörmət yoktur. Benimkine üstün karaktere sahip alelade, lakin temiz ruhlu bir insanın karşısında ise ruhum eğilir. İşte hörmət budur. Hatta kendimde bile aynı şekilde bir karakter güzelliği görsem, yine hörmetim doğacaktır.” (Topçu, 2002, 82 – 103)

Kazanç hırsı, şöret, merhametsizlik, çağın getirdiği kapitalist çalışma sistemine eklenen maddiyatçılık, hocaların, din adamlarının, siyasetçilerin milleti değil kendini öne çıkaran menfaatperestliği, dini bir sevap – günah nizamnamesine çeviren anlayış merhametsizliği, nefse kul olmayı getirir, işte ahlak tam da burada kişinin kendisi ile ilgili bir durumdur.

Topçu, “aptal makine hayranlarının” ahlakın vaktinin geçtiğini söylediği böyle bir dönemde o ahlakı öne çekerek, tüm hayatın ahlak üzerinde şekillendiğini belirtir. Ahlak anlayışı, hörmət, hizmet ve merhamet prensiplerinin yoğurduğu aşk ahlakıdır. Allah’a erişmeyi içeren aşk ahlakını gençlere öğretmemiz gerekir. Ahlak büyük oranda din yani İslam olduğuna göre ahlak İslam ahlakı, eğitim de İslam’ın öğrenilmesi üzerine olmalıdır.

“Ahlak Nizamı” kitabındaki yazılarda ahlakın tüm boyutlarına temas eder. İş ahlakından emek, miras, kazanca; mülkiyetten, adalet, din hayatı, mukavele, üniversite, öğrenciyeye kadar her alandaki fikirlerini ahlak eksenli olarak anlatır. Topçu’nun üzerinde durduğu konuların başında “Allahsız Kazanç” gelir.

Allahsız Kazanç sadece büyük sermayenin, para kazanmak için her yolu deneyenlerin yapıp ettikleri değil aynı zamanda halk yığınlarının da tavrını gösterir. *Allahsız Kazanç* kavramı bir bakıma Amerikan dünya sisteminin, kapitalizmin, makine ve maddi medeniyetinin, tüketim ve pop kültürüdür. Amerikan kültürünün ideal olduğu bir dönemde Topçu buna çok sert tepki gösterir ve tarihi olandan örnek verir. Zira Topçu için ahlaksızlık, hörmete mugayir davranma tarihi inkârla başlamıştır. Oysa ona göre ahlakın temeli insandır, insanın hörmete layık olduğunu bilmektir, arkasından cemaatin önemi ve devamı, ahlak sadece maddi değil manevi hadiseler olduğu gibi isyan da yine Batıdaki ahlakta olduğu gibi ahlakın şubeleri arasındadır. Topçu, eserlerinde Batıdan bağımsız, bugünkü kültürümüzü oluşturan modernitenin köklerini ele almadan meselelere yaklaşmaz.

Batıdaki modernitenin belki maddi medeniyet, teknoloji ve makine ürettiğini ancak ahlakının içsel öğeler taşıdığını, dünyayı etkileyen medeniyetinin de buradan zuhur ettiğini ifade eder. Bu bakımdan Batıya karşı olsa bile Batının bu niteliklerinin hakkını verir; yeri geldiğinde onları örnek ve referans olarak gösterir. Amerikan kültürünün yüceltiği, Tek Parti iktidarının gerilediği dönemde ortaya çıkan kültürün, anlayışın hiç de müspet olmadığını farkettiği için önemli bir entelektüel sezgiye de sahiptir. İşte böyle bir ortamda Türkiye’deki hemen her kesimin gayriciddiliği, ahlakı arkaya iterek menfaatleri ve zümre çıkarlarını öne çıkarmasını görerek bunun karşısına geçer: “*Mektepte iktidarsızlık, mabette riyakârlık, devlette mesuliyetsizlik ve ailede itimatsızlık felaketleri birleşerek hayatı tahammül edilmez hale koyarlar. Hakikatte hepsinin sebebi, kalbimizdeki imansızlıktır.*”

Topçu 1980 sonrasında kuvveti gittikçe artan tüketim mantığını erkenden farkederek entelektüellerden biridir.

O bütün hastalıkların, ülke olarak sıkıntılarımızın, Müslümanlar olarak batı karşısındaki geriliğimizin nedenini içgüdülerimizle birleşen Amerikan kültürü olduğunu net biçimde yazmıştır: *“Kazanmada, kullanmada ve harcamada bugün sonsuz denecek kadar çok imkânlar yaratan modern batı medeniyeti, dünyamıza, bu imkânların mahsulü olarak, onlar kadar çok sefalet tohumu serpmektedir. Hergün akıl almaz bir yeni keşif gibi ve onun yanı sıra tasavvurları kurtarıcı bir büyük harp bekleyen, aile yuvasının ideal huzuruna artık kavuşacağından ümitsiz hasta beşeriyetin bugün bir tek tesellisi var: Büyük tatminlere kavuşmak.”* (Topçu, 1999, 28, 186 – 190; 2004, 41 – 81; 2004a, 36)

Kaynaklar

- Birgöl, Mehmet (2013) İrade Hareket İsyan - 1. Dergâh Yayınları.
- Kafadar, Cemal (2008) “Osmanlı Tarihçiliğinin Daha Zevkli, Daha Heyecanlı Ama Çok Daha Zor Bir Dönemine Giriyoruz.” Kılavuz dergisi. Sayı: 48. Nisan 2008.
- Kara, İsmail (2005) Sözü Dilde Hayali Gözde. Dergâh Yayınları.
- Kara, İsmail (2013) Nurettin Topçu – Hayatı ve Bibliyografyası. Dergâh Yayınları.
- Okay, Orhan (2014) Necip Fazıl. Dergâh Yayınları.
- Okay, Orhan (2015) Nurettin Topçu'nun Mektupları. Cümle Yayınları.
- Topçu, Nurettin (1939) “Rönesans Hareketleri”. Hareket. Sayı: 1. Şubat 1939.
- Topçu, Nurettin (1939a) “Vatandaş Ahlâkı”. Hareket. Sayı: 2. Mart 1939.
- Topçu, Nurettin (1995) İsyan Ahlakı. Dergâh Yayınları.
- Topçu, Nurettin (1999) Ahlâk Nizâmı. Dergâh Yayınları.
- Topçu, Nurettin (1999a) Yarınki Türkiye. Dergâh Yayınları.
- Topçu, Nurettin (2002) İslâm ve İnsan / Mevlâna ve Tasavvuf. Dergâh Yayınları.
- Topçu, Nurettin (2004) Kültür ve Medeniyet. Dergâh Yayınları.
- Topçu, Nurettin (2004a) İradenin Dâvası / Devlet ve Demokrasi. Dergâh Yayınları.
- Topçu, Nurettin (2013) Büyük Fetih. Dergâh Yayınları.